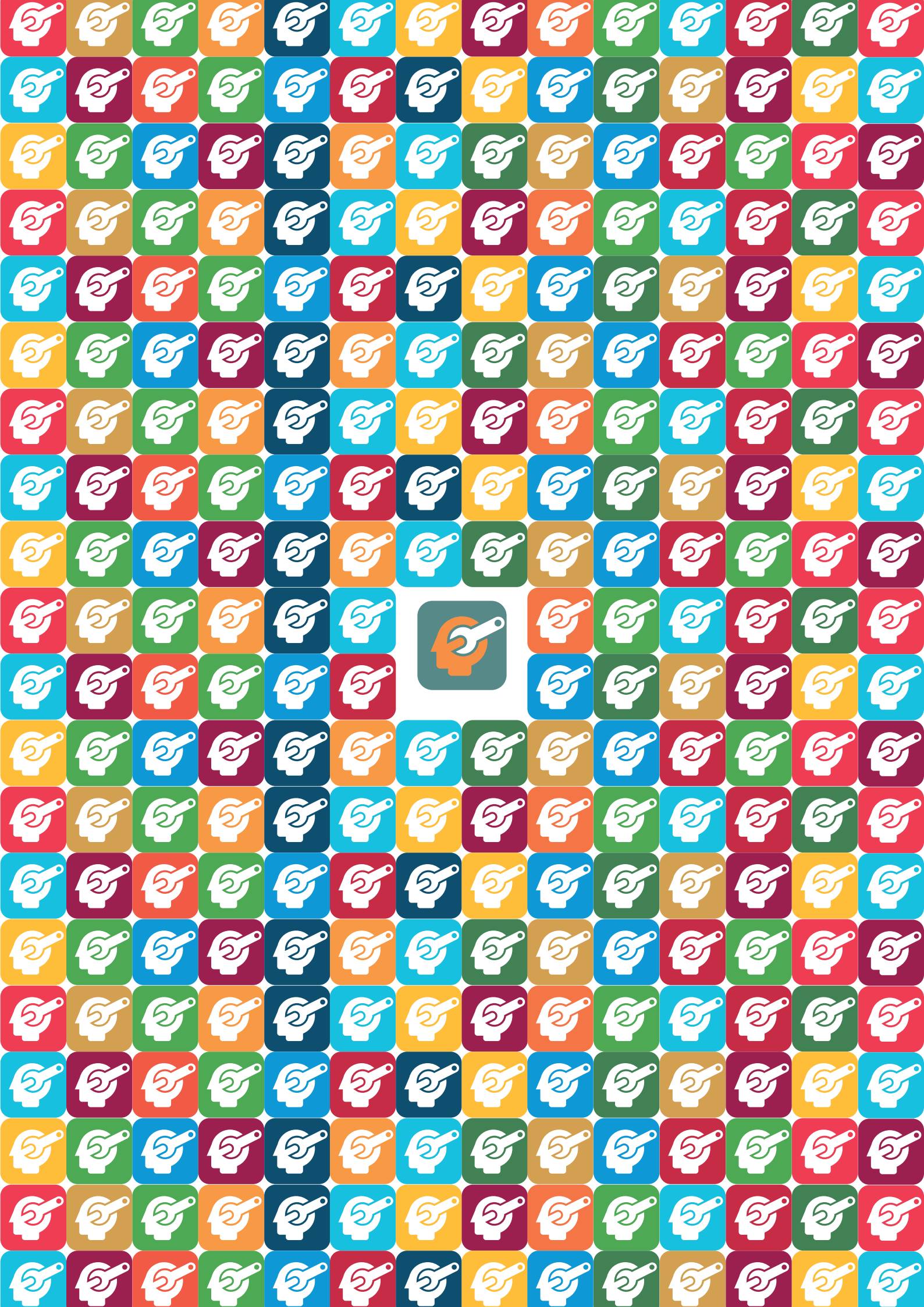

**ORODJA
ZA UČENJE
ORODJA
ZA TRAJNOSTNI
RAZVOJ**

Izdala:

Udruga Zelena Istra (Association Green Istria)
Gajeva 3, 52100 Pula, Hrvatska
Tel. in faks: +385(0)52-506-065
ured@zelena-istra.hr
www.zelena-istra.hr

Avtorji: Maja Simoneti, Marko Peterlin, Aidan Cerar (IPoP - Inštitut za politike prostora), Arianna Bazzocchi (Legambiente Lombardia Onlus), Nina Brnić, Irena Burba, Dunja Mickov (Zelena Istra)

Uredili: Dunja Mickov, Nina Brnić, Ivan Divković (Zelena Istra)

Naslov: Orodja za učenje – orodja za trajnostni razvoj, Priročnik za učitelje in mladinske delavce

Prevod in lektoriranje: Plus prijevodi j.d.o.o., Novigrad

Grafično oblikovanje: Vjerran Juhas, Hrvatsko udruženje interdisciplinarnih umjetnika (HUiU)

Fotografije: Legambiente Lombardia Onlus, Zelena Istra, IPoP, Kahoot! platforma za učenje

ISBN: 978-953-8114-10-6

Projekt: Tools for Learning – Tools for Sustainable Development (2020-2-HR01-KA205-078064)
<https://www.zelena-istra.hr/en/projects/tools-learning-tools-sustainable-development/>

Nosilec projekta: Zelena Istra

Partnerja: Legambiente Lombardia Onlus, IPoP – Inštitut za politike prostora

Pula, junij 2022

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod istimi pogoji 4.0 mednarodna. (CC BY-NC-SA 4.0)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Project is co-financed by the Government Office for Cooperation with NGOs.

The views expressed in this publication are the sole responsibility of Green Istria and do not necessarily reflect the opinion of the Government Office for Cooperation with NGOs.

KAZALO

O PUBLIKACIJI IN PROJEKTU	4
ZELENA ISTR ORODJA ZA ZMANJŠEVANJE ODPADKOV IN SPREMEMBE POTROŠNIŠKIH NAVAD MLADIH	5
ORODJE 1: ŠKATLA ZA DELJENJE STVARI (GIVE-BOX)	7
ORODJE 2: SEJEM MENJAVE	10
ORODJE 3: KUHANJE Z OSTANKI HRANE	13
LEGAMBIENTE LOMBARDIA ORODJA ZA VKLJUČEVANJE MLADIH V AKTIVIRANJE NA PODROČJU PODNEBNIH SPREMEMB	17
ORODJE 1: SIMULACIJSKA IGRA GLOBALNEGA DELOVANJA NA PODROČJU PODNEBJA	19
ORODJE 2: KAHOOT! KVIZ O PODNEBNIH SPREMEMBAH	22
IPOP - INŠTITUT ZA POLITIKE PROSTORA ORODJA ZA VKLJUČEVANJE MLADIH V UREJANJE PROSTORA	29
ORODJE 1: URBANI SPREHOD	32
ORODJE 2: INTERVJU, VPRAŠALNIK	39
ORODJE 3: KARTIRANJE - ZBIRANJE PODATKOV O STANJU IN RABI PROSTORA NA KARTAH	43
KAKO OCENITI, ALI SO MLADI UČENCI USVOJILI UČNE IZIDE?	48
KDO SMO	50

O PUBLIKACIJI IN PROJEKTU

»Orodja za učenje – orodja za trajnostni razvoj« je priročnik za sodobno, na kompetencah temelječe poučevanje učiteljev o trajnostnem razvoju. Priročnik je namenjen tudi mladinskim delavcem iz civilnodružbenih organizacij, ki se že ukvarjajo, ali jih bo priročnik navdihnil, da se bodo začeli ukvarjati s temami trajnostnega razvoja.

Priročnik vsebuje podroben opis osmih inovativnih orodij oziroma metod za neformalno učenje, ki jih pri svojem delu z mladimi že vrsto let uspešno uporabljajo tri civilnodružbene organizacije, Zelena Istra (Hrvaška), Legambiente Lombardia Onlus (Italija) in IPoP – Inštitut za politike prostora (Slovenija). Orodja so osredotočena na tri tematska področja – trajnostno urejanje prostora, zmanjševanje odpadkov in podnebne spremembe. V priročniku najdete vse, kar morate vedeti o organizaciji in izvedbi sejma menjav, simulaciji konference ZN o podnebnih spremembah ali urbanega sprehoda. Priročnik predlaga, kako vključiti mlade, daje navodila za izvajanje nalog po korakih, predstavlja učne izide in metode za vrednotenje učnih izidov. Na voljo je v tiskani in elektronski obliki v slovenskem, hrvaškem, italijanskem in angleškem jeziku.

IPoP, Legambiente Lombardia in Zelena Istra so v okviru istoimenskega projekta, ki se je začel 1. novembra 2020 in traja do 30. junija 2022, izdelali priročnik »Orodja za učenje – orodja za trajnostni razvoj«. Projekt je usmerjen predvsem v krepitev sposobnosti partnerskih organizacij za inovativno delo z mladimi na področjih, povezanih s trajnostnim urejanjem prostora, varstvom okolja in podnebnimi spremembami. Okrepitev je bila dosežena z izmenjavo dobrih praks, zelenih veščin in orodij za neformalno učenje med tremi organizacijami na treh »usposabljanjih za trenerje«. Usposabljanja so omogočila, da je vsaka organizacija obnovila svoje že obstoječe »zeleno znanje« s prevzemom metod partnerjev oziroma z izdelavo inovativnih programov za kakovostnejše, sodobnejše in privlačnejše delo z mladimi v skladu z njihovimi pričakovanji.

Devet ljudi, ki delajo z mladimi v projektni skupini, je tako postalo »katalizator« pozitivnih sprememb pri drugih dveh ciljnih skupinah projekta – mladih in učiteljih.

Na treh delavnicah, na katerih je sodelovalo več kot trideset mladih prostovoljcev, so partnerji v lokalnem okolju preizkusili inovativna orodja iz tega priročnika za neformalno učenje. S tem so okrepili njihovo znanje in prispevali k temu, da lahko delujejo kot bolj kompetentni nosilci sprememb za trajnostni razvoj. Omogočili so mladim, da ozavestijo, kako njihovo vedenje vpliva na okolje, da se odločijo za pozitivne spremembe v svojem življenjskem slogu in navadah ter da spoznajo, kako jim nove veščine lahko pomagajo pri prostovoljnem delu in njihovem prizadevanju za varstvo okolja in trajnostni razvoj.

Da bi okrepili medsektorsko sodelovanje in obogatili procese izobraževanja v šolah, bodo partnerji priročnik, ki je najpomembnejši produkt projekta »Orodja za učenje – orodja za trajnostni razvoj«, dostavili vsem šolam na Hrvaškem, v Sloveniji in Lombardiji ter institucijam, pomembnim za šolsko izobraževanje. Partnerji bodo organizirali tudi predstavitev priročnikov za učitelje v Puli, Ljubljani in Milanu.

Da bi projekt prispeval k spodbujanju prepoznavnosti in vrednotenja dela z mladimi ter neformalnega in priložnostnega učenja, bodo osebe, ki so sodelovale na usposabljanjih ali v projektu, prejele potrdilo Youthpass. To potrdilo in volontersko knjižico so prejeli tudi mladi prostovoljci, ki so bili vključeni v testiranje orodij za učenje v projektu.

Projekt podpira učitelje, mladinske delavce ter druge motivirane osebe, ki delajo z mladimi, pri njihovem vztrajnem iskanju kakovostnih in inovativnih orodij za učenje mladih za delovanje v smeri trajnostnega razvoja.

ZELENA

ISTRA

**ORODJA ZA
ZMANJŠEVANJE
ODPADKOV
IN SPREMEMBE
POTROŠNIŠKIH
NAVAD MLADIH**

Vsak dan ustvarimo »gore« odpadkov. Mladi, ki zelo pogosto živijo v gospodinjskih s starši, so del tega problema in k njemu tudi v veliki meri prispevajo.

Po drugi strani pa so mladi ljudje resno zaskrbljeni za okolje in zanj tudi odgovorni. Zaradi pričakovane daljše življenjske dobe bodo morali še dolgo živeti s posledicami poslabšanja stanja okolja, ki so jim jih zapustili starši, zato kažejo vedno več zanimanja za nove trajnostne prakse bivanja in dela. Vendar pa primanjkuje izobraževanj in priložnosti za delovanje in učenje iz praktičnih izkušenj, kakršne obravnava ta priročnik.

Tri orodja Zelene Istre, opisana v priročniku, lahko prispevajo k ozaveščanju in izobraževanju o pomenu zmanjševanja odpadkov ter vzdrži in ponovni rabi virov in dobrin. Kar je še pomembneje, prispevajo lahko tudi k spremembam stališč in potrošniških navad, oziroma k ravnanju v zvezi z ustvarjanjem odpadkov. Orodja spodbujajo načela 5R, zlasti ponovno uporabo (*reuse*) in zmanjševanje (*reduce*) nastanka odpadkov.

Z upoštevanjem načel 5R je mogoče zmanjšati količino odpadkov in hkrati dvigniti kakovost naših življenj z izbiro kakovostnejših izdelkov in racionalnejšim vodenjem hišnega proračuna.

Navedena načela izhajajo iz koncepta »brez odpadkov« (*zero waste*), ki pravi, da je možno, da v gospodinjsvu ne proizvedemo skoraj nič odpadkov. Na prvi pogled se ta ideja zdi utopična, a če sledimo petim preprostim načelom po točno določenem vrstnem redu, lahko močno zmanjšamo količino odpadkov v svojem gospodinjsvu: 1. zavrniti tisto, česar ne potrebujemo (*refuse*), 2. zmanjšati porabo tistega, kar potrebujemo (*reduce*), 3. ponovno uporabiti tisto, kar že imamo (*reuse*), 4. reciklirati tisto, česar ne moremo ponovno uporabiti (*recycle*) in 5. kompostirati zelene in biološke odpadke (*rot*).

1. ZAVRNITI

Zavrnite vse, česar ne potrebujete. Ta korak vključuje zavrnitev izdelkov za enkratno uporabo, kot so vrečke, slamice, jedilni pribor, skodelice, vsiljena pošta, brezplačni promocijski izdelki in drugi kratkotrajni izdelki.

2. ZMANJŠATI

Ocenite potrebe svojega gospodinjsva in zmanjšajte porabo tako, da kupite samo tisto, kar resnično potrebujete. Okolju lahko pomagamo tako, da se osredotočimo na kakovost in izkušnje, namesto na količino in stvari. Tako lahko na primer namesto predmeta prijatelju podarite vstopnice za kino.

3. PONOVO UPORABITI

Poskusite zamenjati predmete za enkratno uporabo za predmete za večkratno uporabo in trajne alternative: vedno uporabljajte svojo stekleničko za večkratno uporabo,

nakupovalno torbo, lonček za kavo ipd. Izdelek, ki ga že imate, uporabite za enak ali nov namen. Poleg tega raziščite alternative namesto nakupa novih predmetov: izposodite si sosedovo orodje, popravite napravo, kupite rabljeno pohištvo ali obiščite boljši sejem.

4. RECIKLIRATI

Če dosledno izvajamo zgoraj navedene korake, bo v našem gospodinjsvu vedno manj nepotrebni stvari. Preudarno kupujmo samo najnujnejše in ponovno uporabimo tisto, kar že imamo, vse druge odpadke pa lahko recikliramo.

5. KOMPOSTIRATI

Biološke odpadke iz naših kuhinj in vrtov lahko kompostiramo in tako dodatno zmanjšamo količino odpadkov ter hkrati proizvedemo dragocen material, ki vsebuje humus za naše rastline.

Zmanjševanje in ponovna uporaba odpadkov sta dva od prvih korakov na poti do bolj zelene prihodnosti. Zato je zelo pomembno, da mlade poučimo o načinih in orodjih, s katerimi lahko stopijo na to pot.

Preden uporabite eno od orodij za zmanjševanje odpadkov, lahko mlade s kratkim uvodnim predavanjem uvedete v tematiko, in sicer z relevantnimi podatki iz vaše lokalne skupnosti (npr. stopnja recikliranja, količina mešanih odpadkov na prebivalca, potrošniške navade mladih ipd.) in razpravo o njihovih osebnih potrošniških navadah. Predlagamo prav tako, da ob predstavitvi teme prikažete enega od naslednjih videoposnetkov:

»Zgodba o stvareh« (*The Story of Stuff*), ki pojasnjuje posledice prekomerne porabe:

https://www.youtube.com/watch?v=9GorqroigqM&t=46s&ab_channel=TheStoryofStuffProject

»Zgodba o rešitvah« (*The Story of Solutions*):

https://www.youtube.com/watch?v=cpkRvc-sOKk&t=18s&ab_channel=TheStoryofStuffProject

»Človek« (*Man*), kratki animirani film:

https://www.youtube.com/watch?v=WfGMYdalCiU&ab_channel=SteveCutts

Ta tema prispeva k doseganju 12. cilja trajnostnega razvoja – Odgovorna proizvodnja in poraba.

Če želite mlade poučiti o zmanjšanju nastanka odpadkov, natisnite in uporabite delovne liste, ki smo jih pripravili na koncu vsakega poglavja. Delovni listi vam bodo pomagali organizirati dejavnosti, povezane z orodjem, oziroma vključiti mlade v organizacijo že od samega začetka. Udeležence razdelite v skupine po tri ali pet, razdelite jim delovne liste in jih pustite, da razpravljajo in odgovarjajo na vprašanja, ki jih po korakih vodijo skozi organizacijo aktivnosti.

ORODJE 1:

ŠKATLA ZA DELJENJE STVARI (GIVE-BOX)

Škatla za deljenje je prostor kjer ljudje pustijo različne stvari ki jih ne potrebujejo več - oblačila, knjige, DVD-je, električne naprave, igrače, posodo itd. - in vzamejo stvari ki jih potrebujejo. Ta škatla je najpogosteje videti kot omara, običajno je narejena iz stare omare ali recikliranih materialov.

Ljudje lahko v škatlo stvari svobodno prinesejo ali jih iz nje vzamejo. Stvari lahko prinesejo tudi ne da bi kaj vzeli in enako lahko kaj odnesejo, ne da bi karkoli prinesli. Škatla za deljenje spodbuja ponovno uporabo, zmanjšanje odpadkov in trajnostno rabo stvari ter uveljavlja pojem delitve, odgovorno porabo in zmanjšanje odpadkov.

Pri predstavitvi Škatle za deljenje se osredotočimo na pomen načela ponovne uporabe. Ponovna uporaba pomeni ponovno ali novo uporabo izdelkov ali njihovih delov, podaljšanje njihovega življenjskega cikla in varčevanje z viri. Zmanjšanje in ponovna uporaba sta najučinkovitejša načina za varčevanje z naravnimi viri, varovanje okolja in prihranek denarja.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA MLADINSKO DELO?

Škatla za deljenje je dobro orodje, saj mladim omogoča, da pridobijo praktične izkušnje z organizacijo in izvedbo. Vključuje veliko aktivnosti »naredi sam«, kot so idejna zasnova in izvedba škatle, pridobitev materiala, barvanje in okraševanje, brušenje lesa, rezanje ter tudi organizacijo in nadziranje zbiranja in delitve stvari.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Najboljši način za vključitev mladih v dejavnosti, povezane s tem orodjem, je ta, da jih vključite že od samega začetka – kot prostovoljce, ki sodelujejo v delavnici za postavitev, izdelavo in delovanje škatle za deljenje. Mladi so radi vključeni v proces razvoja ideje - od zbiranja predlogov za izbiro lokacije škatle za

deljenje do pisanja pravil za uporabo škatle, prinašanja prvih predmetov v škatlo za deljenje, pomoč pri nabavi potrebnega materiala in orodja itd. Mladi bodo tudi uporabniki škatle za deljenje.

NAVODILA ZA IZDELAVO IN UPORABO ŠKATLE ZA DELJENJE

- znova uporabite predmete, ki jih že imate (stare omare, lesene palete, police, celo kovčke in kartonske škatle),
- škatlo postavite na javno mesto: mladinski center, šola, ulica, park, delovno mesto itd.,
- napišite smernice/pravila za uporabo škatle: npr. pustite samo cele, nepoškodovane predmete v dobrem stanju,
- na škatlo za deljenje se lahko pritrdi zvezek, v katerega lahko ljudje napišejo svoje ime, ko nekaj pustijo in/ali vzamejo.

UČNI IZIDI

Po sodelovanju pri zasnovi, izdelavi, organizaciji in uporabi škatle za deljenje bodo mladi sposobni:

- opredeliti načine za zmanjševanje odpadkov s ponovno uporabo,
- opredeliti vrste odpadkov, ki se lahko ponovno uporabijo,
- izboljšali svoje ročne spretnosti,
- ponotranjiti navado ponovne uporabe odpadkov v vsakdanjem življenju.

UPIŠI ŠTO
DARUJEŠ
I ŠTO
UZIMAŠ

ŠKATLA ZA DELJENJE / DELOVNI LIST

KAJ JE ŠKATLA ZA DELJENJE?

Načelo: ponovno uporabljen predmet = manj odpadkov

Škatla za deljenje je velika, odprta škatla na javnem mestu, kjer lahko pustite in vzamete rabljene predmete, kot so oblačila, knjige, igre, stripe, igrače, nakit. Škatla za deljenje je lahko izdelana iz stare omare, police, škatel, palet – možnosti je veliko.

PRI NAČRTOVANJU IZDELAVE ŠKATLE ZA DELJENJE:

1. Določite lokacijo za namestitev škatle za deljenje.
2. Razmislite, katere materiale lahko uporabite za svojo škatlo. Kaj imate doma? Kaj lahko najdete v mladinskem centru, šoli, na delovnem mestu? Naredite seznam teh materialov.
3. Oblikujte škatlo za deljenje. Izdelajte skico.
4. Premislite, kateri material in orodja (barve, laki, lepila, blago idr.) še potrebujete za izdelavo? Kdo vam lahko posodi orodje ali da določen material? Kdo vam lahko pomaga?
5. Načrtujete kako, kdaj in kje bi lahko imeli praktično delavnico za izdelavo škatle za deljenje (doma, v skupinah?).
6. Dogovorite se, kako boste predstavili/oglaševali škatlo za deljenje in pravila za njeno uporabo? Boste uporabili družabna omrežja ali plakat, morda letak?
7. Napišite besedilo za predstavitev škatle za deljenje in pravila za njeno uporabo.
8. Pripravite zvezek, v katerega bodo uporabniki napisali svoje ime, ko bodo v škatlo za deljenje prinesli stvari. Kam ga boste dali, kako ga boste pritrdili na škatlo za deljenje?
9. Koliko prostovoljcev potrebujete za izvedbo? Razdelite vloge.

PRIMER SPOROČILA NA ŠKATLO ZA DELJENJE:

Imamo samo en planet!

Ponovno uporabimo stvari - zmanjšajmo odpadke!

V tej škatli za deljenje lahko pustite stvari, ki jih ne potrebujete (knjige, oblačila, stripe itd.) in prav tako lahko iz nje vzamete, kar potrebujete.

ORODJE 2:

SEJEM MENJAVE

Sejem menjave je dogodek namenjen menjavi izdelkov, ki spodbuja ponovno uporabo izdelkov in zmanjšuje količino odpadkov. Sejmi menjave, podobno kot škatla za deljenje, mladim ponujajo odlično priložnost, da se znebijo predmetov, ki jih ne želijo več, po drugi strani pa brezplačno dobijo stvari, ki so še uporabne in si jih želijo. Poleg tega pa so menjave tudi zabavni, družabni dogodki, ki pogosto vključujejo druženje ob hrani in glasbi ter jih lahko spremljajo tudi praktične oziroma ustvarjalne delavnice namenjene predelavi. Zaradi vsega naštetega je sejem zelo privlačno orodje za neformalno učenje. Sejem menjave se lahko organizira redno po določenem urniku. Poleg tega je mogoče najbolj kakovostne predmete, ki ne najdejo novega lastnika, podariti drugim organizacijam, saj bi lahko komu koristili. Sejem menjave služi promoviranju načela ponovne uporabe, kot enega od načel 5R.

UVODNO PREDAVANJE

Najpogostejši v praksi so sejmi menjave oblačil, zato je to orodje še posebej povezano s problemi tekstilne industrije in hitre mode. Predlagamo, da učitelji in osebe, ki delajo z mladimi, pred organizacijo sejma temo obravnavajo v uvodnem predavanju. Za predavanje predlagamo različne metode – delo v skupinah, ogled filma ali razpravo.

Industrija hitre mode ima velik vpliv na vsakdanje življenje mladih in njihove potrošniške navade. Po statističnih podatkih in raziskavah obstaja povezava med življenjskimi slogi mladih in pristopom k »hitri modi«. Glede pojma »hitra moda« raziskave kažejo, da so mladi pripisali razmeroma visoko stopnjo pomena pojmom, kot so »nizke cene«, »casual«, »cenovno ugodno« in »moderno«. Po drugi strani pa vemo, da so mladi zelo zaskrbljeni za stanje okolja in odprti za to, da pod vplivom izobraževalnih programov in informativnih kampanj spremenijo svoja stališča in življenjski slog.

Pojem dolgoročno vzdržnega načina življenja je novi *cool*, digitalni influencerji pa imajo veliko vlogo pri spreminjanju percepcije. Zloglasni *haul* videi¹, ki so bili nekoč zelo priljubljeni med mladimi gledalci YouTuba, zdaj niso več tako privlačni, saj se ustvarjalci vsebin odpovedujejo kompulzivnemu nakupovanju v prid počasne mode.

Leto 2019 se je začelo s priljubljenim hashtagom #byebuychallenge na Instagramu, ki je uporabnike pozival, naj kupujejo manj in najčim bolj izkoristijo oblačila, ki jih že imajo. Hkrati vse več influencerjev, ki jim sledijo mladi, sodeluje z etičnimi modnimi znamkami, kar se odraža v tržnih trendih. Ker se vsa podjetja hitre mode borijo za mesto na trgu, je poudarek na etičnih, ki postajajo vedno bolj pomembna med mlajšo generacijo.

Predlagamo, da učitelji in osebe, ki delajo z mladimi, v uvodnem predavanju uporabijo informacije in podatke z naslednjih spletnih strani ali videoposnetkov:

Gibanje Modna revolucija (*Fashion Revolution*):
<https://www.fashionrevolution.org/>

»Izkoriščevalska tovarna, Smrtonosna moda« (*Sweatshop, Deadly Fashion*): dokumentarec o treh mladih modnih blogerkah, ki so en mesec delale v kamboški izkoriščevalski tovarni:

https://www.youtube.com/watch?v=E2HnFr8jgCQ&ab_channel=JavaDiscover%7CFreeGlobalDocumentaries%26Clips

Problem s hitro modo (*The Problem With Fast Fashion*): https://www.youtube.com/watch?v=iq0--DfC2Xk&ab_channel=TeenVogue

¹ Mladi so v svojih *haul* video posnetkih pogosto kazali in govorili o številnih izdelkih, ki so jih kupili. Težava *haul* videoposnetkov je, da so spodbujali nepotrebno prekomerno porabo.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA MLADINSKO DELO?

To orodje je dobro za mlade, ker omogoča praktičen pristop k uveljavljanju novih konceptov potrošnje. Skozi delo se učijo in razvijajo različne veščine – od organizacijskih in logističnih do komunikacijskih.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Najboljši način je vključevanje mladih v organizacijo dogodkov. Mladim lahko predlagate, da organizirajo dogodek v javnem prostoru, mladinskem klubu, šoli, soseski ali lastnem domu s skupino tesnih prijateljev.

UČNI IZIDI

Po vključitvi v organizacijo sejma izmenjav bodo mladi sposobni:

- opredeliti načine, s katerimi je mogoče zmanjšati količino odpadkov s ponovno uporabo,
- opredeliti vrste odpadkov, ki jih je mogoče ponovno uporabiti,
- razviti spretnost organizacije javnega dogodka za promocijo načela ponovne uporabe, pa tudi za organizacijo različnih dogodkov za ozaveščanje javnosti tudi o drugih temah, ki se ne nanašajo na odpadke,
- ponovno uporabiti odpadke v vsakdanjem življenju,
- analizirati in se odzivati na teme o preveliki porabi.

SEJEM MENJAVE / DELOVNI LIST

1. KAJ JE SEJEM MENJAVE?

Kaj je sejem menjave (*swap*)? Dogodek je zasnovan podobno kot boljši sejem, vendar na takem sejmu menjava predmetov poteka brezplačno. Predmet, ki ga sami ne potrebujemo več, je lahko za nekoga drugega popoln, kakor tudi obratno! Menjava ni neposredna, ampak stvari, ki jih podarimo, pustimo, iz celotne ponudbe pa izberemo zase tiste, ki jih potrebujemo. Najbolj kakovostne predmete, ki ne najdejo novega lastnika, je mogoče podariti drugim organizacijam, saj bi lahko komu koristili. Značilnost sejma menjave (*swap*) je tudi druženje ob glasbi in pijači.

2. PRAVILA

Predmete, ki jih želite podariti ob prihodu pustite na info točki, prinesite jih lahko največ deset. Za vsakega boste prejeli bon. Bone lahko zamenjate za zelene predmete iz ponudbe na sejmu. V zadnji uri pred koncem sejma bo menjava možna brez bonov – dokler ne poidejo zaloge. S seboj lahko prinesete oblačila, knjige, družabne igre, igrače, male gospodinjske aparate itd. Prosimo, da prinesete stvari, ki so ohranjene, čiste, brez madežev, in še vedno ustrezno delujejo.

NAVODILA PO KORAKIH IN VPRAŠANJA ZA IZVEDBO

1. Določite datum, čas in lokacijo vašega dogodka.
2. Izmislite si ime dogodka.
3. Koliko udeležencev pričakujete?
4. Določite število miz/stojnic, ki jih potrebujete, in razmislite, kje jih boste dobili.
5. Katere vrste predmetov želite zamenjati? Naredite seznam. Kdo bo izdelal napise z vrstami predmetov, ki jih je mogoče zamenjati (oblačila, čevlji, igrače) in kako bodo napisi izgledali?
6. Želite dogodek popestriti z glasbo ali prigrizki? Kdo bo predvajal glasbo, in kako? Katera oprema je potrebna? Kdo bo prinesel prigrizke? Kako jih boste postregli?
7. Ali potrebujete menjalne bone? Kako jih boste naredili in koliko? Kdo jih bo izdelal?
8. Kako boste povabili udeležence? Preko družbenih omrežij ali plakatov? Potrebujete letak?
- 8.a Napišite besedilo obvestila o dogodku.
9. Koliko prostovoljcev potrebujete za organizacijo dogodka? Razdelite vloge.
10. Kako boste udeležence seznanili s pravili?
11. Če vam po menjavi ostanejo stvari, komu jih boste podarili, oziroma kako boste zanje ustrezno poskrbeli?

ORODJE 3:

KUHANJE Z OSTANKI HRANE

Cilj dogodka je ozaveščanje o hrani, ki se po nepotrebnem zavrže, in o načinih, kako se temu izogniti. Osrednji del dogodka je javno kuhanje jedi iz ostankov hrane.² Poleg kuhanja je del dogodka lahko tudi prikaz količine hrane, ki jo povprečen državljani zavrže. Mladi lahko v času dogodka obiskovalcem posredujejo informacije o odpadni hrani (z delitvijo letakov in pogovorom z obiskovalci).

Pred organizacijo dogodkov z mladimi, jih je treba motivirati in seznaniti s temo, da bi razumeli lokalne in globalne probleme v zvezi z odpadno hrano.

UVOD V PROBLEMATIKO ODPADNE HRANE

Možni sta dve vrsti uvoda:

1. Kratko predavanje, v katerem učitelj/oseba, ki dela z mladimi, predstavi najpomembnejše informacije o odpadni hrani.
2. Mladi v parih ali skupinah sami raziskujejo odpadno hrano.

Vsaka skupina raziskuje drugačno temo/vprašanje, povezano z odpadno hrano, ki jo nato predstavi drugim – npr., koliko hrane zavržemo? Zakaj zavržemo toliko hrane? Kakšni so učinki odpadne hrane? Kaj lahko vsi storimo za zmanjšanje odpadne hrane?

KOLIKO HRANE ZAVRŽEMO?

Odpadna hrana je velik in naraščajoč problem – vsako leto propade približno ena tretjina svetovne hrane – okvirno 1,3 milijarde ton. Hkrati Združeni narodi ocenjujejo, da vsak deveti človek na svetu nima dovolj hrane za zdravo življenje. V Evropski uniji 20 % celotne pridelane hrane bodisi propade, bodisi se jo zavrže,

medtem ko si 33 milijonov ljudi ne more privoščiti kakovostnega obroka vsak drugi dan! Vsak državljani EU letno zavrže približno 90 kilogramov hrane.

ZAKAJ ZAVRŽEMO TOLIKO HRANE?

... V SUPERMARKETIH:

- Nepotrebno strogi prodajni roki pomenijo, da se hrana zavrže, čeprav je še užitna.
- Promocijske ponudbe, kot je “kupite eno, drugo dobite zastonj”, nas spodbujajo, da kupujemo več hrane, kot je potrebujemo.
- Povpraševanje po kozmetično popolni hrani pomeni, da se izdelki nepravilne oblike zavržejo.
- Zaradi nepravilnega skladiščenja se lahko zgodi, da je izdelke treba zavreči.

... V GOSPODINJSTVIH:

Gospodinjstva ustvarijo več kot polovico celotne odpadne hrane v EU – 47 milijonov ton!

Gospodinjski odpadki nastajajo, ker:

- kupujemo preveč hrane,
- hrane ne pojemo pravočasno,
- ne razumemo razlike med oznakami, ki se nanašajo na rok uporabnosti – »porabiti do« in »uporabno najmanj do«,
- hrane ne skladiščimo pravilno,
- pripravimo in postrežemo preveč hrane.

² Pred organizacijo se pozanimajte, kako so tovrstni javni dogodki urejeni v vaši državi glede sanitarnih in zdravstvenih razmer.

KAKŠNI SO VPLIVI ODPADNE HRANE NA OKOLJE?

Proizvodnja hrane predstavlja približno 25 % vseh emisij toplogrednih plinov, ki povzročajo podnebne spremembe, in tretjina tega je posledica pridelave hrane, ki jo na koncu zavržemo. Poleg tega odpadna hrana, ki konča na odlagališčih, proizvaja velike količine metana – toplogrednega plina, ki je močnejši celo od CO₂.

Glede na to, da kmetijstvo porabi 70 % vode na svetovni ravni, je odpadna hrana tudi velik porabnik sladkih in podzemnih voda. V enem letu se porabi približno trikrat večja prostornina Ženevskega jezera za proizvodnjo hrane, ki je na koncu ne pojemo. Če zavržete samo eno jabolko, ste zapravili 115 litrov vode, porabljene za njegovo pridelavo. Na enak način zapravimo skoraj 1.000 litrov vode, če vlijemo v odtok en kozarec mleka.

Če pogledamo rabo zemljišč, se približno 1,4 milijarde hektarov zemlje, kar je približno ena tretjina celotne kmetijske površine na svetu, uporablja za pridelavo hrane, ki se zavrže. Vsako leto se za proizvodnjo hrane, ki je na koncu ne zaužijemo, porabi tudi na milijone galon nafte. Pri tem sploh niso upoštevani negativni vplivi na biotsko raznovrstnost, ki so posledica dejavnosti, kot so monokultura, preureditev divjih površin v kmetijska zemljišča, ali velike količine insekticidov, ki po nepotrebnem onesnažujejo okolje in negativno vplivajo na tla, ekosisteme in zdravje ljudi.

KAJ LAHKO STORIMO ZA ZMANJŠANJE KOLIČIN ODPADNE HRANE?

Sledite načelom ravnanja z odpadki:

- **zavriniti** (*refuse*): ne kupite hrane, ki je ne potrebujete;
- **zmanjšati** (*reduce*): kupujte samo toliko hrane, kot je boste pojedli;
- **ponovno uporabiti** (*reuse*): preverite, ali ste razumeli oznake datuma (ne zavržite hrane, ki je še vedno dobra in varna za zaužitje) – pojedite ostanke naslednji dan;
- **reciklirati** (*recycle*): iz ostankov hrane pripravite novo jed;
- **kompostirati** (*rot*): kompostirajte odpadno hrano.

RAZISKAVA (ZA PRIKAZ ODPADNE HRANE):

- Koliko odpadne hrane letno ustvari povprečen človek v vaši državi? (Obstajajo velike razlike:

povprečje EU je približno 90 kg, na Hrvaškem pa nekaj več kot 70 kg na osebo.)

- Kakšna je porazdelitev odpadne hrane? Poskusite poiskati informacije o porazdelitvi različnih vrst odpadne hrane.

Na Hrvaškem je porazdelitev odpadne hrane sledeča:

- 46 % sadja in zelenjave
- 9 % kruha in pekovskih izdelkov
- 8 % krompirja
- 7 % mesa
- 4 % mleka in mlečnih izdelkov
- 4 % riža
- 4 % testenin
- 3 % rib
- 3 % kuhane/že pripravljene hrane
- 3 % peciv in piškotov
- 3 % predelanega sadja in zelenjave
- 9 % drugih skupin hrane.

MOŽNE DODATNE DEJAVNOSTI:

1. Kuharske delavnice
2. Delavnica kompostiranja po načelu »naredi sam«
3. Kuharska knjiga z recepti za jedi iz ostankov hrane.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA MLADINSKO DELO?

To orodje je dobro za mlade, saj jim omogoča, da se učijo skozi delo, oziroma da se seznanijo z organizacijo javnega dogodka z vključitvijo v proces njegovega načrtovanja in izvedbe. To orodje mladim prav tako omogoča razvoj veščin – od organizacijskih in logističnih do komunikacijskih.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Najboljši način za vključitev mladih v dejavnost je, da jih uvedemo v organizacijo dogodka kot prostovoljce, ki pomagajo pri realizaciji vseh podrobnosti dogodka. Lahko so tudi ciljna skupina kuharskih dogodkov kuhanja iz ostankov hrane.

UČNI IZIDI

Po organizaciji in sodelovanju na kuharskem dogodku kuhanja iz ostankov hrane, mladi postanejo sposobni:

- opisati globalne posledice odpadne hrane,
- opredeliti načine za zmanjševanje količin odpadne hrane,
- organizirati dogodek kuhanja iz ostankov hrane,
- uporabiti naučeno o načinih zmanjšanja odpadne hrane v vsakdanjem življenju.

KAJ JE KUHARSKI DOGODEK KUHANJA IZ OSTANKOV HRANE? / DELOVNI LIST

S tem dogodkom želimo opozoriti na skrb zbujajoče in nepotrebno stran metanje hrane. Predstaviti želimo tudi praktična orodja, ki nakazujejo rešitve, saj obstajajo načini, kako zavreči čim manj hrane! Osrednji del dogodka je javno kuhanje iz ostankov hrane.³ Med dogodkom lahko ozaveščamo obiskovalce o problemu zavržene hrane, in pokažemo kako ga premagati. Se naučimo, kako pripravimo obrok iz ostankov hrane in lahko poskusimo okusno hrano lokalnega kuharja.

ORGANIZACIJA DOGODKA - NAVODILA PO KORAKIH IN NAVODILA ZA IZVEDBO

1. Določite datum, uro in lokacijo dogodka. Kraj z veliko frekvenco ljudi, kot je zelena tržnica, je odličen, če je dogodek namenjen širši javnosti; lokacija pred mladinskim centrom, mladinskim klubom ali šola pa je kot nalašč, če je dogodek naravnana na mlade.

Razdelite naloge. Kdo lahko pomaga pridobiti dovoljenje lokalnih oblasti za rabo javne površine? Kdo bo obiskal lokacijo pred dogodkom? Kdo bo komuniciral z udeleženci, ki pomagajo pri organizaciji (npr. če z javno površino upravlja javno podjetje, je treba preveriti, če lahko oni zagotovijo stojnice na tržnici, preverijo, ali je električna oprema, kot so podaljški, potrebna, in ali je na voljo)?

2. Razmislite o vseh kuhinjskih aparatih, ki jih potrebujete za kuharski dogodek.

Določite, kdo vam bo na dogodek pomagal prinesiti prenosni indukcijski štedilnik, lonce, jedilni pribor, deske za rezanje, nože in predpasnike. Kdo bo nakupil jedilni pribor in biorazgradljive krožnike/krožnike za večkratno uporabo, saj se izogibamo ustvarjanju plastičnih odpadkov iz izdelkov za enkratno uporabo?

3. Razmislite, kdo bi lahko bil znan lokalni kuhar, ki vam bo pomagal pri kuhanju. Kdo bo stopil v stik z njim in se pred dogodkom z njim dogovarjal? Koliko prostovoljcev potrebujete,

da bi pomagali kuharju, delili kuhano hrano prisotnim/mladim, se pogovarjali z obiskovalci ali delili letake o problematiki odpadne hrane?

4. Naredite nakupovalni načrt in predstavitev hrane, ki jo povprečen državljan letno zavrže. Kdo vam lahko pomaga pri izdelavi nakupovalnega seznama vsega, kar potrebujete za dogodek in tudi pri samem nakupu?
5. Za predstavitev jedi iz ostankov hrane poiščite za pripravo preproste recepte.

Kdo bo prosil družinske člane, kot so stari starši, sosedje ali drugi člani skupnosti, za recepte jedi iz ostankov hrane? Kdo bo pomagal izbrati recepte za pripravo na dogodku? Pogovorite se, kako bi ciljna publika recepte sprejela.

6. Pripravite nekaj informativnega materiala – letake z dejstvi in nasveti ali informacijske plošče.

Kdo bo sestavil vsebino, dejstva, ki bodo vključena v letak/informacijsko ploščo? Kdo jih bo oblikoval? Jih boste natisnili, in če, v koliko izvodih?

7. Razmislite o ciljni publiku. Ali boste na dogodek povabili mladinske klube/organizacije? Poiščite prostovoljce, ki bodo poslali vabila, ali ljudi osebno povabili in se z njimi pogovarjali o dogodku.
8. Boste priskrbeli kuharske predpasnike in kape ter postavili foto točko (*photo point*), če se bodo obiskovalci želeli fotografirati in svoje fotografije objaviti na družbenih omrežjih s ključnikom *#stopfoodwaste*? Kdo bo med dogodkom skrbel za foto točko?
9. Določite ime dogodka in napišite besedilo za njegovo predstavitev.
10. Kdo bo napisal sporočilo za medije? Kdo bo pripravil Facebook dogodek, kdo ga bo promoviral na družabnih omrežjih?

³ Pred organizacijo se pozanimajte, kako so tovrstni javni dogodki urejeni v vaši državi glede sanitarnih in zdravstvenih razmer.

LEGAMBIENTE LOMBARDIA

ORODJA ZA
VKLJUČEVANJE
MLADIH V
AKTIVIRANJE
NA PODROČJU
PODNEBNIH
SPREMEMB

Podnebne spremembe, ki jih povzroča človek se vse hitreje širijo. Znanstveniki poudarjajo, da so spremembe nezaustavljive, in da veliko njihovih učinkov ne bo mogoče popraviti še več tisoč let. Generalni sekretar ZN António Guterres je zadnje poročilo Mednarodnega odbora za podnebne spremembe IPCC (avgust 2021) označil kot »rdeči alarm za človeštvo. Alarmni zvonovi so oglušujoči in dokazi so neizpodbitni«. Če ne bomo sprejeli nujnih, hitrih in celovitih ukrepov za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, nam ne bo uspelo omejiti povišanja svetovne temperature na 1,5 °C ali 2 °C glede na raven v predindustrijski dobi. Znanstveniki napovedujejo, da bodo učinki podnebnih sprememb v naslednjih desetletjih vse bolj očitni: globalni dvig temperature za 1,5 °C (svetovna povprečna temperatura se je že dvignila za 1 °C glede na predindustrijsko raven) bo podaljšal tople letne čase, skrajšal hladne ter povzročil pogostejše in intenzivnejše vročinske valove; dvig temperature za 2 °C pa bo povzročil ekstremne vročinske valove in dosegel kritične pragove za kmetijstvo in zdravje.

Težava pa ni samo v temperaturi, podnebne spremembe povzročajo tudi spremembe na področju vlažnosti, suhosti, vetrov, snega in ledu, na obalnih območjih in v oceanih. Vplivajo in vplivale bodo na življenje na planetu ter ustvarjale neravnovesja, s katerimi se bo človeštvo moralo konkretno spopasti.

Te informacije negativno vplivajo na vse, ki se z njimi seznanjajo, in številni se odzivajo tako, da težave zavračajo in si pred njimi zatiskajo oči, pri mnogih pa povzročajo celo tesnobo in psihični stres. Globalna študija¹, ki so jo izvedli akademiki z britanske Univerze Bath (*University of Bath*) in ameriškega Centra za inovacije in globalno zdravje v Stanfordu (*Stanford Center for Innovation and Global Health*), kaže, da se približno polovica vprašanih iz vzorca 10.000 mladih ljudi iz desetih držav v vsakdanjem življenju počuti tesnobo zaradi podnebnih sprememb. Otroci in mladostniki se bojijo prihodnosti in so razočarani nad neukrepanjem vlad. Vse to povzroča psihično stanje trajnega nelagodja.

Tisto, kar si mladi z demonstracijami *Fridays For Future* želijo doseči, je podnebna pravičnost in možnost

zaupanja v prihodnost, kakršno so imele prejšnje

generacije. Aktiviranje in vključevanje sta odlična načina za premagovanje naraščajoče ekološke tesnobe. Pomagata kanalizirati jezo in občutek izdaje, ki ju doživljajo mladi, in krepi upanje, da bodo rezultati oprijemljivi. Aktivizem lahko vodi tudi do konkretnih učinkov, kar dokazuje sodelovanje 400 mladih z vsega sveta na manifestaciji Mladi za podnebje: zagon ambicij (*Youth4Climate – Driving Ambition*), prvi mladinski konferenci o podnebnju, ki je potekala od 28. do 30. septembra 2021 v Milanu. V teh dneh so mladi soočili svoja mnenja in pripravili dokument, ki sta ga na zaključnem srečanju obravnavali italijanska in britanska vlada. Dogodek je potekal v sklopu Pre-COP-a, to je pripravljalnih dogodkov za COP 26 v Glasgowu leta 2021. COP oziroma Konferenca pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o podnebnih spremembah (*Conference of the Parties of the United Nations Framework Convention on Climate Change; COP UNFCCC*) je letno uradno srečanje podpisnic Okvirne konvencije, katere cilj so ocena napredka v borbi proti podnebnim spremembam in pogajanja o zavezujočih nalogah za prihodnost.

Da bi mlade spodbudili k aktivnemu delovanju, jih je treba ozaveščati o podnebni krizi kot že obstoječem pojavu in zaskrbljujočem fenomenu, ki vpliva na naša življenja. Prav tako se morajo zavedati, da rešitve že obstajajo. Pri tem imajo veliko odgovornost društva za varstvo okolja, ki s svojim delovanjem širijo okoljsko pismenost med mladimi in drugimi deležniki. Zaradi tega društvo Legambiente Lombardia redno izvaja dejavnosti z mladimi v šoli in izven nje. Uporablja metode neformalnega učenja, ki mlade aktivno vključujejo, vzbujajo njihovo zanimanje ter jih spodbujajo k razmišljanju in poglobljanju znanja o določeni temi. Metodologija učenja v sproščenem vzdušju je izjemno pomembna pri izvajanju dejavnosti: zabava je ključnega pomena, da se udeleženci sproščeno vključijo in nato razvijejo zanimanje za delovanje na področju blažitve podnebnih sprememb.

V tem priročniku predstavljamo dve preprosti orodji, ki jih Legambiente uporablja pri svojem delu z dijaki v Lombardiji v Italiji, in sicer simulacijsko igro globalnega delovanja na področju podnebnja (*World Climate Simulation Game*) in Kahoot! kviz o podnebnih spremembah.

¹ <https://www.cnn.com/2021/09/14/young-people-say-climate-anxiety-is-affecting-their-daily-life.html>

ORODJE 1:

SIMULACIJSKA IGRA GLOBALNEGA DELOVANJA NA PODROČJU PODNEBJA

Simulacijska igra globalnega delovanja na področju podnebja organizacije Climate Interactive (neprofitni *think-tank* iz MIT Sloan School of Management v Cambridgeu, ZDA) je igra vlog na podnebnih pogajanjih Združenih narodov. Udeleženci imajo priložnost s simulacijami eksperimentirati ter raziskovati metode in strategije delovanja narodov v boju proti podnebnim spremembam. Bistvo igre je uporaba interaktivnega modela C-ROADS, ki udeležencem omogoča analizo rezultatov igre vlog v realnem času s simulacijo kratkoročnih in dolgoročnih učinkov odločitev držav ZN v zvezi z zmanjšanjem izpustov toplogrednih plinov.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA DELO Z MLADIMI?

Ko mladi osvojijo teorijo podnebnih sprememb, je igra odlična za poglobljanje znanja o tej temi. Omogoča jim jasno razumevanje posledic podnebne krize in potrebe po nujni zaustavitvi vzrokov zanjo. Sama teoretična obravnava pa pogosto ni dovolj, da bi ugotovili, katere resnično koristne ukrepe morajo sprejeti države sveta, in koliko epohalnih sprememb je potrebno, da bi spremenili potek podnebne krize.

S pomočjo simulatorja udeleženci lahko razumejo, kako obsežen je ta izziv, in kako se dotika držav glede na njihovo razvitost in fizično geografijo, ter se zavedo potrebe po procesu sodelovanja med vsemi državami. Organizacija prostora in vlog nam prav tako omogoča, da upoštevamo različno »težo«, ki jo imajo razvite države in države v razvoju, ko gre za boj proti izpustom škodljivih plinov. Pred začetkom simulacije se udeležence seznanijo z osnovami podnebnih sprememb, in predvsem z bistvom COP, torej konference ZN o podnebnih spremembah, ki jo bodo simulirali.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Simulacijsko igro o podnebnih spremembah lahko organiziramo v šoli ali v neformalnem učnem okolju, na primer kot zaključni dogodek cikla srečanj, posvečenih podnebnim spremembam.

Že samo dejstvo, da gre za »igro« in ne za predavanje, lahko olajša vključevanje mladih izven šolskega okolja. Veselo, sproščeno in gostoljubno vzdušje v prijetnem prostoru pripomore k vključevanju in sodelovanju mladih.

IZOBRAŽEVALNI REZULTATI

Po sodelovanju v simulacijski igri o podnebnih spremembah bodo mladi lahko:

- prepoznali težave, ki jih povzroča podnebna kriza v različnih delih sveta;
- opisali zapletene pogajalske mehanizme COP;
- odgovarjali na argumente o podnebnih razmerah in razvili lastne komunikacijske in pogajalske sposobnosti;
- ugotovili, kaj lahko država stori za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov.

NAVODILA ZA IZVEDBO PO KORAKIH

Učitelj ali oseba, ki dela z mladimi, lahko, glede na stopnjo udeležbe, sodelovanja s skupino in navdušenja znotraj skupine, oceni stopnjo zavedanja o podnebnih spremembah, hkrati pa tudi kompleksnost rešitev, za katere se mladi odločajo pri reševanju problemov. Po potrebi se ta način delovanja lahko uvede v šolski program in ustrezno oceni. Najboljši način za izvajanje igre vlog je, da vključite celoten razred ali celo dva razreda skupaj: simulacija deluje odlično z 20–50 ljudmi, lahko pa jih sodeluje še več, celo nekaj sto. Večina simulacij traja 2–3 ure, vendar je mogoče organizirati tudi krajše različice po 45 minut.

Simultana pogajanja je nemogoče organizirati brez moderatorja kot ključne osebe, ki ima vlogo generalnega sekretarja ZN. Moderator je lahko učitelj ali oseba, ki bo usmerjala igro, vlogo pa lahko igrata tudi dve osebi:

idealna rešitev je, da se en moderator osredotoči na uporabo C-ROADS in razloži, kako deluje, drugi pa na skupinsko dinamiko in učenje. Priporočljivo je, da moderator predhodno poglobi svoje znanje z Vodnikom za moderatorja² in s spremljanjem spletnega seminarja³.

Udeleženci imajo vlogo delegatov, ki predstavljajo narode sveta, in nalogo s pogajanja med različno razvitimi državami omejiti globalno segrevanje na največ 2 °C v primerjavi s predindustrijsko globalno povprečno temperaturo. Njihova vloga je predlagati rešitve za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Moderator prisluhne predlogom skupine, jih vnese v C-ROADS, ki na grafu prikaže specifičen scenarij. Na podlagi scenarija C-ROADS-a se skupine pogajajo in predlagajo nove rešitve. Simulator se znova zažene.

2 Vodnik za moderatorja (Facilitator's Guide) si lahko naložite tukaj: <https://img.climateinteractive.org/wp-content/uploads/2020/12/World-Climate-Facilitator-Guide-v38.pdf>

3 Spletni seminarji in drugi koristni materiali, vključno z Vodnikom za moderatorja, so na voljo brezplačno na naslednji povezavi: <https://www.climateinteractive.org/ourwork/world-climate-trainings/>

Ta proces se lahko izvede večkrat, s sočasno uporabo simulatorja se spremlja razlike pri doseganju cilja, in sicer segrevanje pod 2 °C v primerjavi s predindustrijsko ravnjo.

Pred začetkom delavnice se udeleženci razdelijo v skupine, vsaka skupina pa prejme list z opisom vlog. Obstajata dva standardna načina za razdelitev skupin:

- Šest regij: različica za velike skupine (več kot 18 oseb). Udeleženci so razdeljeni v šest skupin, ki predstavljajo Kitajsko, Združene države Amerike, Evropsko unijo, Indijo, druge razvite regije, druge regije v razvoju.⁴
- Tri regije: različica, primerna za manjše skupine (6–18 oseb) in za primere, ko je na voljo manj časa. Udeleženci so razdeljeni v skupine razvite države, države v razvoju (skupina A) in države v razvoju (skupina B).⁵

Vsaka skupina dobi dva različna obrazca: *Briefing Statement* (Strnjen opis problema) in *Proposal Form*⁶ (Vprašanja). V obrazcu Strnjenega opisa problema so navedene osnovne informacije, ki udeležencem simulacije pomagajo, da se poistovetijo z vlogo in uspešno zastopajo izhodišča države. Pomožna vprašanja uporablja vsaka skupina kot pomoč pri oblikovanju in predstavitvi svojih predlogov ukrepov za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov.

Igro je mogoče izvesti na daljavo (na spletu).⁷ Za igro v prostoru je priporočljivo, da sobo organizirate tako, da je opremljena s:

- projektorjem in računalnikom, ki ima dostop do C-ROADS in diapozitivov, ki spremljajo igro;
- stoli in mizo za vsako skupino. Vsaka miza mora imeti oznako z imenom skupine in zgoraj navedene dokumente. Da bi bila igra uspešnejša, je treba razlikovati materiale, ki jih razdelimo vsaki skupini. Skupini najbolj razvitih držav (Evropska unija, ZDA in druge razvite države) na sredino mize postavite šopek rož, svinčnike, bloke za pisanje, prigrizke. Za srednje razvite države zagotovite stole, ne pa tudi mize. Drugi pogajalci iz držav

- v razvoju bodo delali sede na tleh, vodja skupine pa lahko tudi sedi na stolu. Tako se bodo udeleženci lažje poistovetili z vlogo, igra pa bo bolj zanimiva;
- zagotovite obleko za osebo v vlogi generalnega sekretarja ZN. Moderator naj nosi obleko samo med igro vlog.

Sledi okvirni načrt aktivnosti:

1.	Uvod (nagovor, predsedujoči ZN otvori srečanje)	5–15 minut
2.	Naloge skupine	10–15 minut
3.	Uvodna predstavitev srečanja ZN	10–20 minut
4.	Prvi krog – sestanki znotraj skupin	10–20 minut
5.	Prvi krog – plenarne predstavitve	15–30 minut
6.	Drugi krog – sestanki znotraj skupin in pogajanja z drugimi skupinami	15–30 minut
7.	Drugi krog – plenarne predstavitve	10–20 minut
8.	Dodatni krogi igre	10–20 minut
9.	Vodena razprava in zaključek konference	30–60 minut
Skupaj		2–4 ure

Kot že omenjeno, podrobnosti o celotni aktivnosti najdete v Vodniku za moderatorja. Pomembno je, da udeleženci razumejo pomen vodene razprave, kakor tudi da v njej sodelujejo, razmišljajo o naukih, občutkih in pričakovanjih, ki so jih izkusili med igro vlog, in da pridejo do zaključkov, preden zapustijo dogodek. Vodena razprava je kratka, vendar udeležencem zagotavlja koristno in dragoceno izkušnjo.

⁴ Popoln seznam držav je naveden v Dodatku Vodnika za moderatorja: <https://img.climateinteractive.org/wp-content/uploads/2020/12/World-Climate-Facilitator-Guide-v38.pdf>

⁵ Ibid

⁶ <https://www.climateinteractive.org/programs/world-climate/facilitator-resources/>

⁷ Navodila poiščite tukaj: <https://img.climateinteractive.org/wp-content/uploads/2020/07/WCS-Game-Tips-for-Online-July-2020.pdf>

ORODJE 2:

KAHOOT! KVIZ O PODNEBNIH SPREMEMBAH

Kahoot! je učna platforma, ki temelji na igri in se uporablja predvsem v šolah ali drugih izobraževalnih ustanovah. Registrirani uporabniki platforme lahko sestavijo svoje kvize (imenovane »Kahoots«). Udeleženci lahko dostopajo do kviza preko pametnega telefona ali preko računalnika v računalniški učilnici, in z odgovori na vprašanja preko svoje naprave sodelujejo v interaktivni učni igri.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA DELO Z MLADIMI?

Igra je odličen uvod v razpravo o podnebnih spremembah ali drugih pomembnih okoljskih temah. Temelji na znanju predhodnih udeležencev in z vprašanji ponuja izhodišča za poglobljeno analizo tem, ki se lahko izvede med kvizom ali kasneje, po igri. Kahoot! lahko služi tudi kot pripomoček za preverjanje znanja, pridobljenega med izobraževanju, za ponavljanje in utrjevanje naučenega gradiva. Znanje mladih o podnebni krizi je pogosto zelo površno, zato so manj vpeti v aktivizem na zasebni ali javni ravni, ravnodušne mlade pa je težko spodbuditi k udeleževanju v dejavnosti v korist podnebja. Učenje, četudi na sproščen in participativen način, mladim omogoča, da resnično razumejo, zakaj je pomembno aktivno sodelovati in se zavzemati za to, da bomo čez nekaj let priča epokalnim globalnim spremembam. Cilj teh sprememb je bistveno zmanjšati izpuste, ki negativno vplivajo na podnebje, in ohraniti prag globalnega dviga temperature pod 1,5 °C v primerjavi s predindustrijsko dobo.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Mladi lahko sodelujejo v skupinskih ali individualnih kvizih na posebnih dogodkih, organiziranih v neformalnem izobraževalnem kontekstu ali v šolskem okolju. Uporaba kviza Kahoot! je privlačna možnost za aktivacijo dijakov in študentov v interaktivno

predstavitev kompleksne teme, tudi zaradi potrebe po uporabi pametnih telefonov je tovrstno orodje idealno za zadano ciljno skupino.

Učitelji ali organizatorji dogodkov lahko organizirajo srečanje v okviru pouka, ali pa kot popoldanski ali večerni dogodek, v sodelovanju z lokalnimi ustanovami in na mestih, kjer se mladi srečujejo, kot so mladinski klubi. Kahoot! je preprosto in zabavno orodje, ki se zlahka uporablja v neformalnem kontekstu pri preprostem reševanju pomembnih vprašanj, tudi z ljudmi, ki jih okoljska vprašanja na videz ne zanimajo. V Legambiente ga uporabljamo v vseh navedenih kontekstih: v šoli, na srečanjih o podnebnih spremembah, kot uvod v različne teme; ob tematskih večerih v mladinskih klubih za vključitev udeležencev v hitro in zabavno igro, ki ponuja možnost učenja; pri izobraževanju v organizaciji drugih društev.

Od uporabe tega orodja pričakujemo, da bo v mladih vzbudilo zanimanje za predstavljene teme, in jih spodbudilo, da na interaktiven način razmišljajo o nekaterih vprašanjih podnebne krize, brez neposrednega predavanja o problemu.

IZOBRAŽEVALNI REZULTATI

Po sodelovanju v Kahoot! kvizu o podnebnih razmerah bodo mladi lahko:

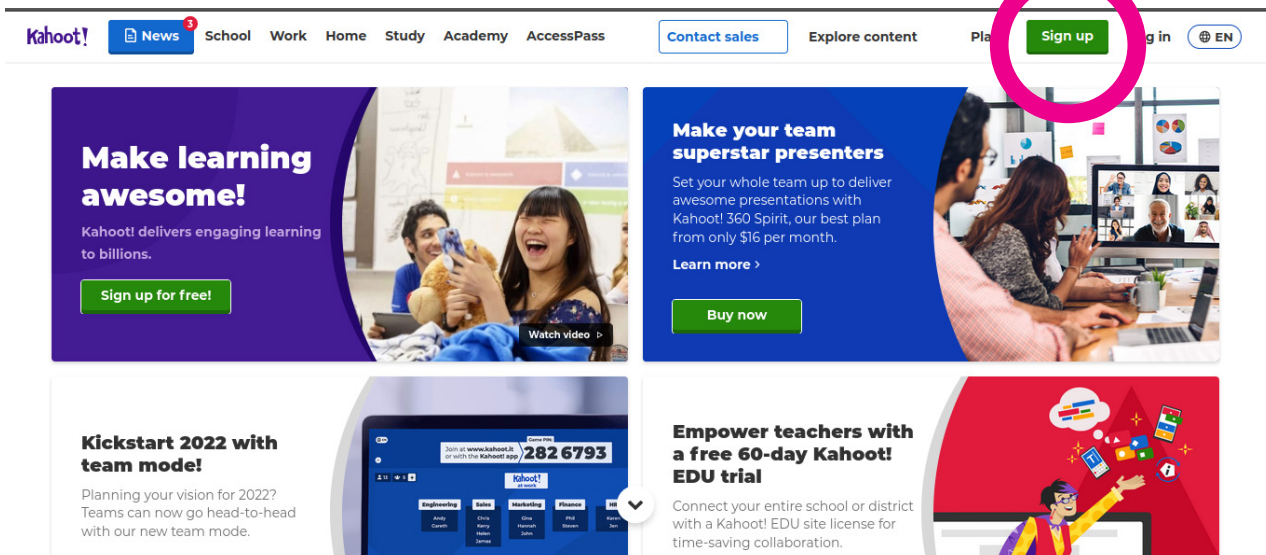
- opredelili različne vidike podnebne krize;
- opredelili vzroke in posledice podnebne krize;
- razvili informacijske veščine;
- oblikovali interaktivni kviz o podnebnih spremembah ali drugih temah trajnostnega razvoja, ki jih je mogoče uporabiti ob drugih priložnostih;
- prakticirali vedenja, ki prispevajo k zmanjšanju toplogrednih plinov v vsakdanjem življenju.

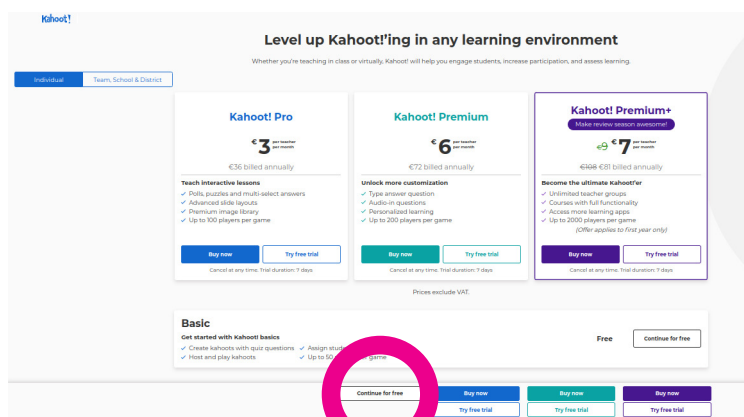
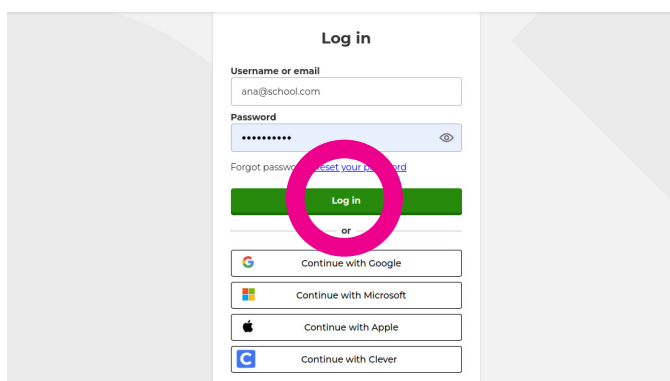
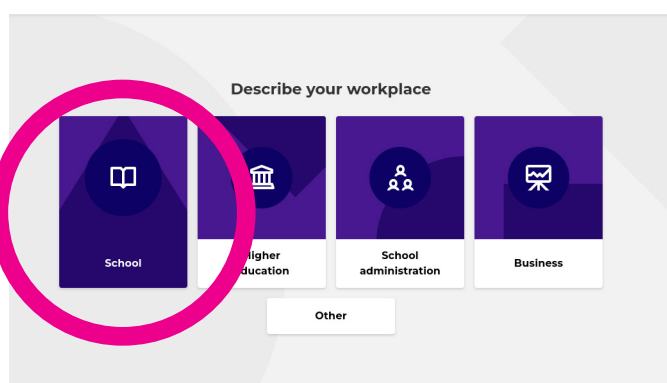
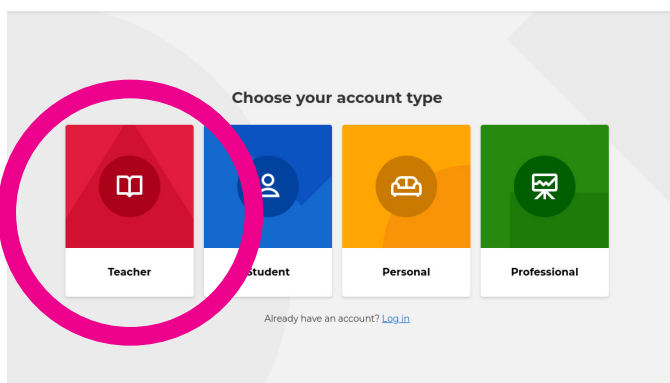
NAVODILA ZA IZVEDBO PO KORAKIH

Sledi kratek vodnik o tem, kako sestaviti kviz s pomočjo platforme Kahoot!. Obstajajo brezplačne in plačljive različice platforme, ki ponujajo več funkcij. V nadaljevanju so predstavljene funkcije, ki so na voljo v brezplačni različici.

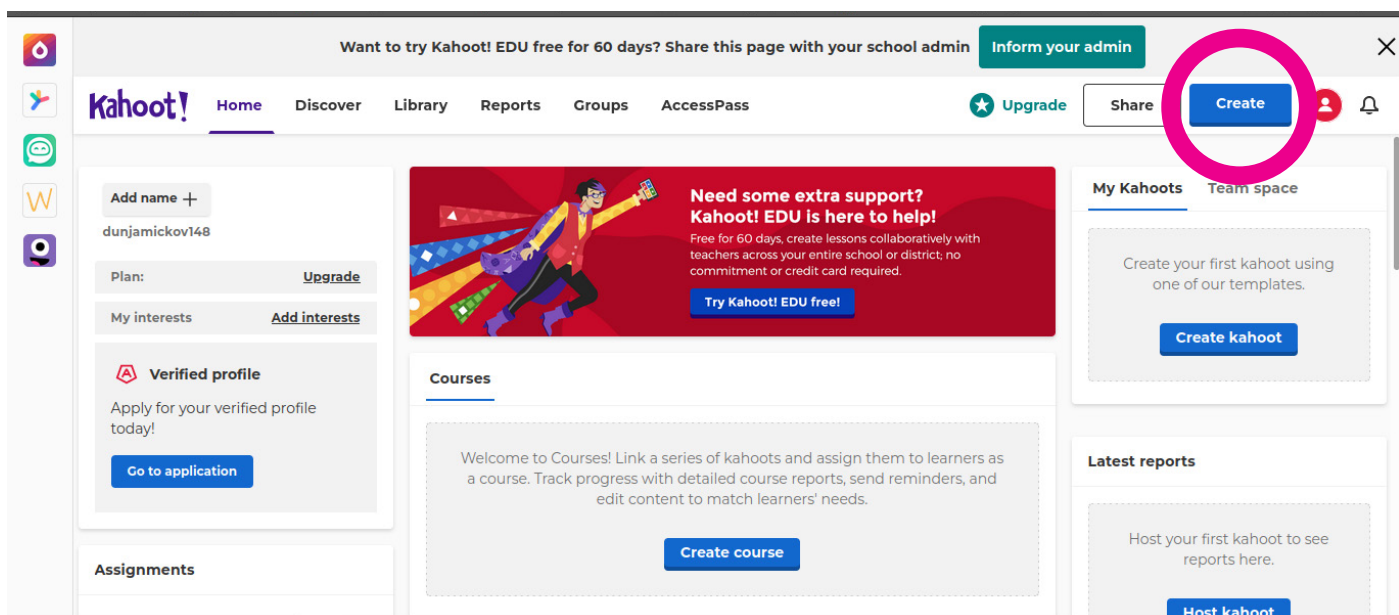
- 1) Obiščite stran <https://kahoot.com> in kliknite na »Sign up«, da odprete uporabniški račun na platformi Kahoot!.

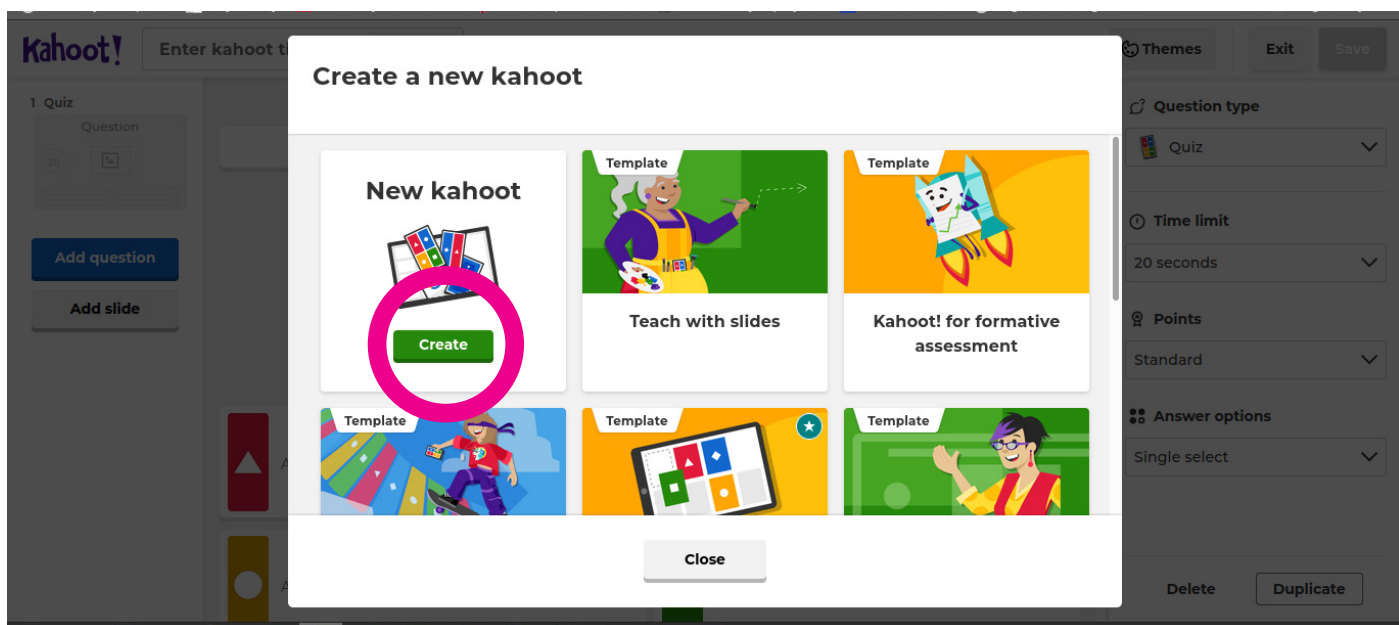
- 2) Za dostop do brezplačne različice priporočamo, da se registrirate in izberete račun »Učitelj«, ki vam bo omogočil, da sestavite Kahoot! z vprašanji iz kviza in igrate Kahoot! z do 50 igralci na igro.

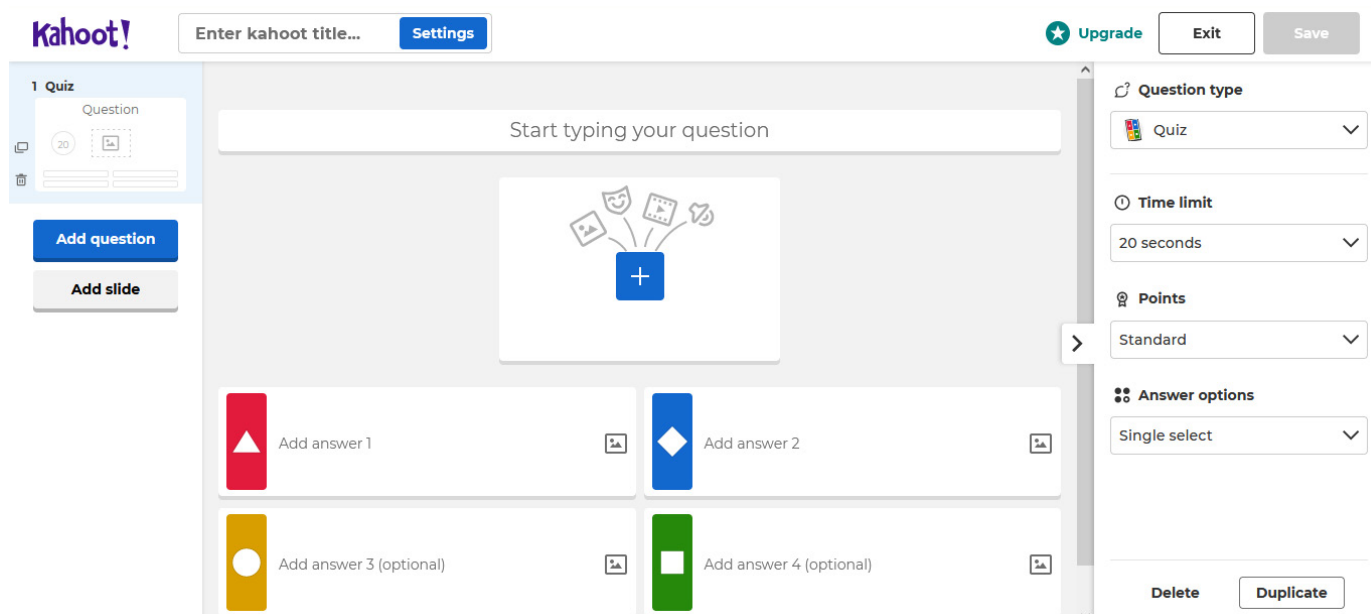
3) Kliknite na »create« in sestavite nov kviz.

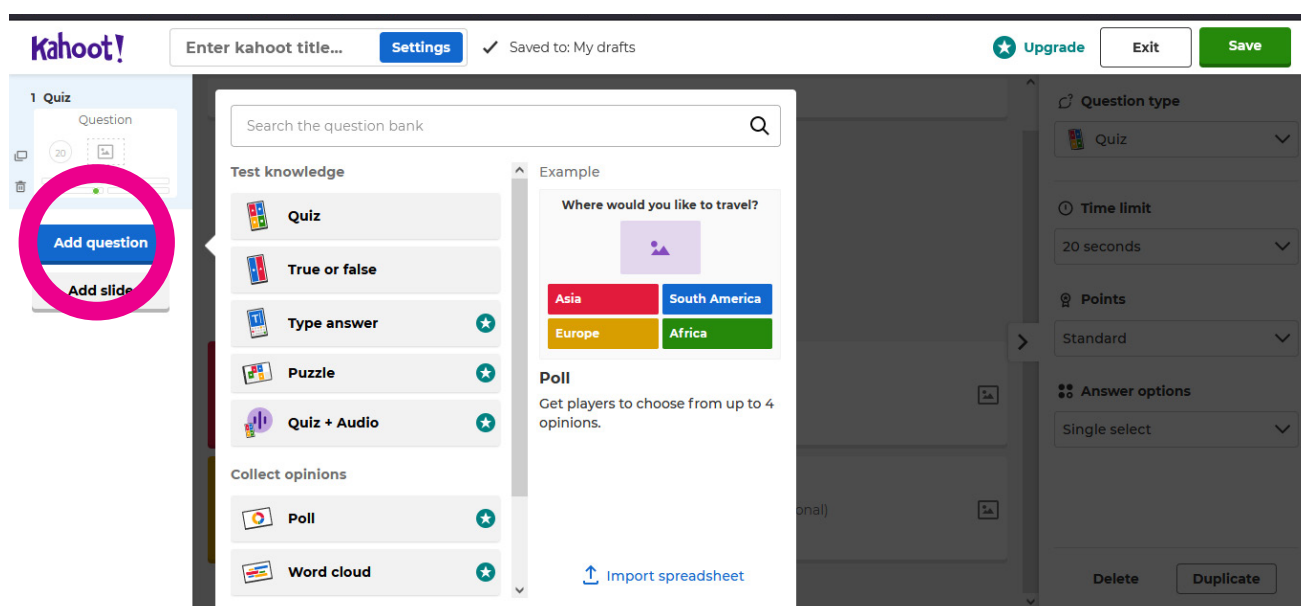
4) Kliknite na „New kahoot”

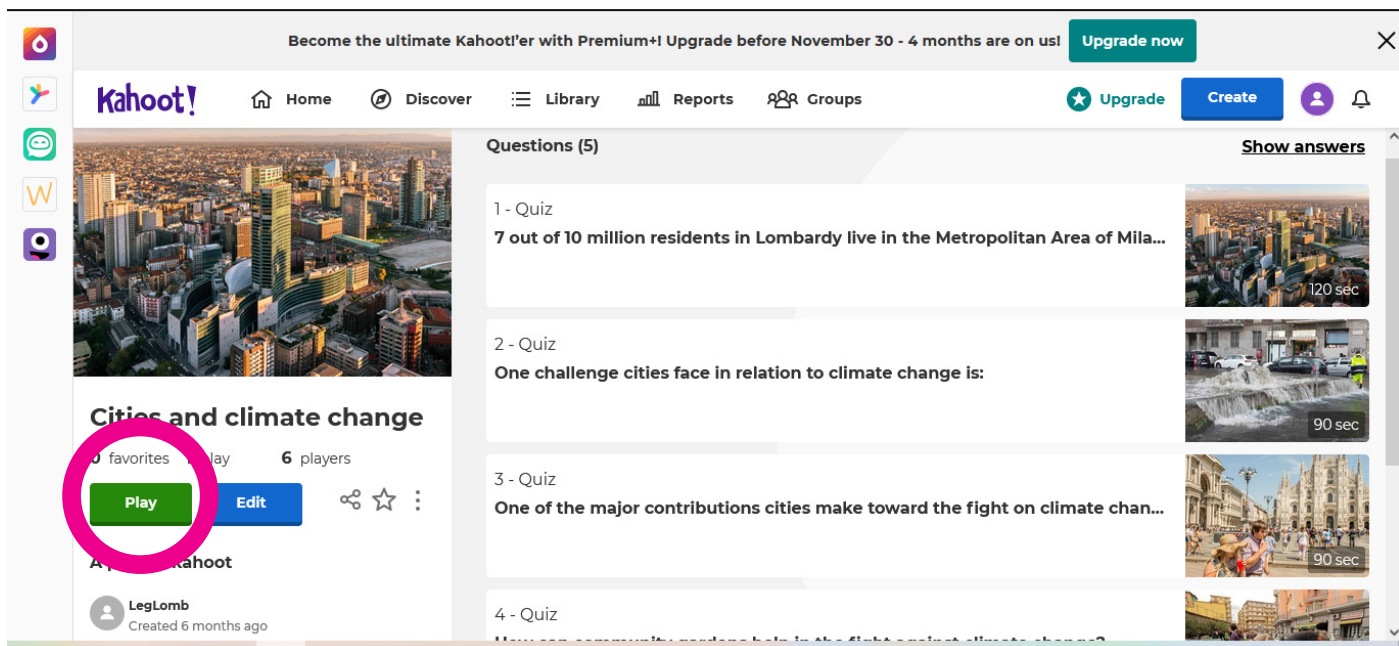
- 5) Vnesite vprašanje v za to predviden prostor, različne možne odgovore pa v ustrezna polja. Takoj ko boste vnesli odgovore, se bodo polja obarvala, pravilen odgovor pa označite tako, da v krog postavite zastavico, ki se bo pojavila desno od stavka. Igralec, ki med igro izbere več pravih odgovorov, bo zbral več točk. Na tej stopnji priprave kviza je mogoče oblikovati vprašanje z vstavljanjem slik, vidoposnetkov in zvokov, izbrati vrsto vprašanja, čas, ki ga dajete igralcem na voljo za izbiro pravih odgovorov in način štetja točk.

- 6) S klikom na gumb »add question« lahko dodajate poljubno število vprašanj. V brezplačni različici lahko izberete vprašanja z več ponujenimi odgovori, ali pa preprosta vprašanja z odgovori tipa »pravilno-nepravilno«.

- 7) Ko zaključite z oblikovanjem, se na strani prikaže profil kviza z naslovom in seznamom vprašanj, ki jih je mogoče klikniti in po potrebi urejati.

- 8) S klikom na »play« lahko začnete igro z udeleženci. Z izbiro možnosti »Classic - player vs player«, bodo posamezniki igrali drug proti drugemu, vsak na svoji napravi.
- 9) Prikaže se naslednji zaslon:

Udeleženci do kviza na svojih napravah dostopajo preko strani www.kahoot.it, kjer v predvideno mesto vnesejo kodo igre »Game pin«. Izberejo si vzdevek in se priključijo igri. Ko je doseženo željeno število udeležencev, se igra začne s klikom na »start«. Želimo vam obilo zabave!

PRIMER VPRAŠANJA ZA KAHOOT KVIZ O PODNEBJU!:

KVIZ VPRAŠANJE (90 SEKUND)

Kako skupnostni vrtovi pomagajo v boju proti klimatskim spremembam?

Uravnavaajo mikroklimo in podpirajo biotsko
raznoverstnost.

Ljudje so bolj sproščeni, zato ne kadijo in manj onesnažujejo.

Dostopni so le s kolesom.

Vrtičkarji opustijo prehranjevanje z mesom in jedo izključno na svojem vrtu pridelano zelenjavo.

PRAVILNO ALI NEPRAVILNO (30 SEKUND)

Vegetacija, zasajena v kanalih, pomaga pri čiščenju onesnaženih padavinskih vod

Pravilno

Neppravilno

**IPOP -
INŠTITUT ZA
POLITIKE
PROSTORA**

**ORODJA ZA
VKLJUČEVANJE
MLADIH V
UREJANJE
PROSTORA**

Vključevanje mladih v urejanje prostora ponuja veliko priložnosti za razvoj znanja in veščin, ki so potrebni za sodelovanje v procesih urejanja prostora in trajnostnega razvoja. Hkrati je vključevanje v urejanje prostora tudi svojevrstna priložnost, da mladi opredelijo in predstavijo svoje potrebe in pričakovanja, ter povečajo možnosti za to, da bodo nove rešitve to upoštevale, izboljšale njihovo počutje v prostoru in prispevale k občutku sprejetosti in vključenosti.

Trajnostno urejanje prostora poudarja pomen družbene enakosti in varstva okolja v prizadevanjih za dolgoročno skladen in pravičen razvoj. Pod vplivom podnebnih sprememb ta prizadevanja dobivajo dodaten pomen. Tako danes ljudje množično spreminjamo potovalne in prehranske navade, hkrati pa celotne dejavnosti in mesta znižujejo svoj ogljični odtis in si prizadevajo za podnebno nevtralnost. Slednje v urejanje prostora prinaša številne spremembe ter od uporabnikov in lastnikov prostora zahteva soudeležbo in prevzem soodgovornosti za rabo, varstvo okolja in ohranjanje narave. Naloge, ki mlade vključujejo v urejanje prostora, jim pomagajo razumeti procese v urejanju prostora, in jim prinašajo znanje, izkušnje ter samozavest za prevzemanje svoje vloge v uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja.

Za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja je pomembno, da vsi verjamemo, da smo sposobni in odgovorni uveljavljati pozitivne spremembe ter sprejemati odločitve, ki lahko dolgoročno prispevajo k družbeni enakosti, varstvu okolja in gospodarskemu razvoju. Zato potrebujemo znanje o povezavah med delovanjem človeka in okolja ter veščine za sodelovanje v procesih načrtovanja in rabe prostora. Pridobivanje takega znanja omogočajo vaje iz urejanja prostora. Te naloge mladim pomagajo pri ozaveščanju povezav med človekovim delovanjem in stanjem v prostoru, hkrati pa krepijo njihovo sposobnost sodelovanja z drugimi v procesih rabe in urejanja prostora.

Tako je vključevanje mladih v načrtovanje šolskih poti vedno tudi priložnost za pogovore o tem, kako različne vrste mobilnosti vplivajo na kakovost okolja in javnega prostora, na onesnaženje zraka in hrup v lokalnem okolju, na počutje in zdravje ljudi, pa tudi na ponudbo storitev. Ko mladi sodelujejo pri načrtovanju, se v praksi zavzemajo za aktivno in samostojno hojo v šolo, za urejanje hoji prijaznega prostora, ter hkrati spoznavajo pozitivne učinke trajnostne mobilnosti na njihovo življenje in počutje, na njihove bližnje, lokalno skupnost in lokalno okolje.

Z vključevanjem v naloge iz urejanja prostora dobijo mladi priložnost, da se v realnem okolju spoznajo z razmerami in odnosi v prostoru, razvijajo veščine analize in vrednotenja stanja, oblikovanja skupnega mnenja in soglasja o izzivih in rešitvah, ter da prispevajo k pozitivnim spremembam in uresničevanju svojih potreb v prostoru. V praksi tako povežejo svoje znanje iz različnih področij z znanjem drugih, tudi s svojimi vrednotami in pričakovanji, ter tako dobijo priložnost za razvoj kritičnega razmišljanja in ozaveščanje o povezanosti med ljudmi, dejavnostmi in okoljem. Slednje jim pomaga, da se na več načinov zavedajo svoje vloge v lokalnem okolju in skupni prihodnosti, ter da začutijo, da imata njihovo mnenje in delovanje prav tako pomen za širšo družbo in okolje. To dobro vpliva na njihov razvoj in samozavest ter motiviranost za angažirano delovanje v prihodnosti.

Pobude za vključevanje mladih v urejanje prostora lahko sprožijo šole ali občine, vedno pogosteje pa samo prostorski načrtovalci. V prvem primeru gre običajno za željo, da bi mlade praktično poučili o urejanju prostora, v drugem pa, da bi jih vključili v ustvarjanje prostora ali nove rabe prostora. V obeh primerih vključevanje poteka v neposrednem stiku z lokalnim okoljem in skupnostjo, sproži pa tudi kompleksen proces učenja in nabiranja novih izkušenj za sodelovanje mladih v urejanju prostora in trajnostnem razvoju.

Zelo aktualna in za vse vpletene zanimiva učna tema sta pot v šolo in trajnostna mobilnost. Mladi skozi svoje izkušnje dobro poznajo lokalne prometne razmere, razumejo pa tudi okoljske (hrup, onesnažen zrak) in družbene (varnost, zdravje in dobro počutje) vidike problemov, ki jih povzročata avtomobilski promet. Osebnostno so motivirani za aktivno in samostojno mobilnost in za spremembe v lokalnem prometu, ki jim to omogočajo. Večina mladih si želi hoditi v šolo s kolesom ali skuterjem; tudi njihova samostojnost v prometu je močno odvisna od lokalnih možnosti za hojo, kolesarjenje in rabo javnega prometa. Načrtovanje šolskih poti je zato idealno izhodišče za spoznavanje z analitičnimi metodami in procesi priprave za mlade, okolje in družbo najboljših možnih rešitev, ter za aktivno sodelovanje mladih pri ustvarjanju sprememb v urejanju in rabi prostora.

Urejanje prostora ponuja brezmejno število aktualnih tem in nalog, ki omogočajo praktično vključevanje mladih in njihovo spoznavanje s principi načrtovanja trajnostnega razvoja v prostoru. Zasnova in izvedba nalog je vedno enkratna, saj je odvisna od značilnosti prostora, časa in tudi od skupine sodelujočih. Več časa mentorjem praviloma omogoča izvedbo bolj temeljitega načrtovalskega treninga, kar pomeni, da lahko z mladimi obravnavamo zahtevnejše probleme ali večji obseg prostora, oziroma da raziskujemo razmere bolj poglobljeno in z več vidikov.

V tem priročniku obravnavamo tri najbolj pogosto uporabljena orodja za delo z mladimi: urbani sprehod, intervju in kartiranje. Z njihovo pomočjo lahko vključujejo mlade v naloge iz urejanja prostora tako učitelji pri šolskih in občolskih dejavnostih, kot tudi mladinski delavci brez nujnega sodelovanja prostorskih načrtovalcev. S pomočjo teh orodij mlade postavimo v lokalni prostor in skupnost, ter sprožimo procese

zanimanja za okolje, skupnost, preteklo, aktualno in prihodnjo rabo prostora ter stanje v prostoru. Vsa tri orodja ustvarijo priložnosti za to, da mladi lahko dokažejo sposobnost povezovanja znanja z različnih področij in veščine, ki v procesu šolskega pouka morda niti ne pridejo nujno do izraza, kot so: sposobnost komuniciranja, opazovanja, beleženja in predstavljanja stanja s kartami, risbami, fotografijami, filmi, opisi in infografikami. Na ta način dobijo priložnost, da se izkažejo, tudi mladi, ki so manj uspešni v klasičnih oblikah podajanja znanja. Vsa orodja tudi spodbujajo sodelovanje med vrstniki, mentorji in drugimi akterji v prostoru, kar mladim pomaga pri veččinah argumentiranja in zagovarjanja svojih stališč, kakor tudi pri zavzemanju za skupne vrednote in prevzemanju aktivne vloge v procesih urejanja prostora.

ORODJE 1:

URBANI SPREHOD

Urbani sprehod je voden skupinski sprehod s pogovorom, ki poteka v določenem lokalnem okolju in z njim raziskujemo različne dimenzije lokalnega okolja, promoviramo hojo kot obliko trajnostne mobilnosti, ter sočasno prispevamo k družbenemu povezovanju in utrjevanju lokalne identitete.

Promet je danes v Evropi eden največjih virov izpustov toplogrednih plinov in edini sektor, kjer izpusti še vedno naraščajo. Daleč največji vir izpustov je pri tem cestni promet, predvsem osebni avtomobilski promet. Cilja trajnostnega urbanega razvoja sta preusmerjanje na hojo in kolesarjenje (aktivna mobilnost) v navezavi na javni potniški promet ter ustvarjanje hoji prijaznega bivalnega okolja.

Dobra hodljivost mest, kot imenujemo prijaznost mestnega okolja za peš hojo po vsakdanjih opravkih, oziroma za življenje brez avta, je ključno orodje za zmanjševanje izpustov iz prometa, saj pomembno prispeva k opuščanju kratkih poti z avtomobilom in zmanjševanju odvisnosti od avtomobilov. Obenem hoji prijazno okolje prispeva tudi k psihofizičnemu zdravju in varnosti prebivalcev ter mestnega okolja, omogoča pa tudi razvoj intenzivnih in raznolikih družbenih vezi ter tako bogati vsakdanje življenje prebivalcev in krepi socialni kapital, ki predstavlja ključni vir razvojne moči lokalnih skupnosti. Hoja in aktivna mobilnost pa spodbujata tudi razvoj lokalne ekonomije in storitev.

Z urbanimi sprehodi lahko ozaveščamo o lokalni zgodovini, dediščini, storitvah in dejavnostih, prispevamo k razvoju lokalnega okolja in dejavnosti ter promoviramo hojo, aktivno mobilnost in trajnostni razvoj.

S pomočjo urbanih sprehodov »Jane's Walk«, ki so jih tako poimenovali po znani urbani aktivistki Jane Jacobs, se po celem svetu promovira peš hoja po vsakdanjih opravkih ter opozarja na pozitiven vpliv pešcev in hoje na lokalno okolje. Urbani sprehodi so s tem, ko

prispevajo k prepoznavanju pomena hoje kot trajnostne mobilnosti za kakovost lokalnega okolja, družbeno povezanost in lokalno gospodarstvo, tudi konkreten način prevajanja ciljev trajnostnega razvoja v resničnost.

Urbani sprehodi potekajo po vnaprej izbrani poti in običajno trajajo kakšno uro in pol. Pot poveže med seboj pet do osem postaj, na katerih bodisi vodja sprehoda bodisi kakšen zanimiv gost predstavi neko stanje ali lokacijo v soseščini, zanimivo zgodbo, ali pa opozori na konkreten problem. Obenem so sprehodi tudi priložnost za oblikovanje pobud, kako soseščino narediti za življenje privlačnejšo in prijetnejšo.

Urbani sprehod je v resnici zelo uporabno orodje za različna interaktivna tematska raziskovanja lokalnega okolja. Med sprehodom se lahko na posameznih lokacijah srečamo z gosti, ki domujejo ali delujejo v okolju, ali pa so poznavalci teme, ki nas zanima. Na sprehod lahko povabimo zgodovinarja, biologa, antropologa ali podnebnega aktivista, ki nam pomaga odkrivati točke pregrevanja in načrtovati ukrepe blaženja negativnih vplivov podnebnih sprememb na lokalno okolje.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA MLADINSKO DELO?

Mladi so zelo zavzeti okoljski in podnebni aktivisti. Želijo si sprememb, ki dolgoročno pozitivno vplivajo na stanje okolja in družbo, ter si prizadevajo, da jih tudi živijo. Sprehod jih postavi v vlogo raziskovalcev stanja v prostoru in sodelavcev pri načrtovanju sprememb v lokalnem okolju. Sprehod je vedno znova zanimivo doživetje za organizatorje in udeležence, mlade lahko postavi tako v vlogo predstavljavcev posameznih vsebin kot tudi pogovorov, pa tudi v vloge beležov stanja in predstavljavcev ugotovitev.

Naša prihodnost in prihodnost naslednjih generacij je odvisna od tega, kako uspešno se bomo skupaj zavzeli za spremembe v rabi naravnih virov, varstvu okolja in družbeni neenakosti. Ljudski pregovori (»pometaj pred svojim pragom«) nam enako kot vseprisotni slogani globalnih družbenih gibanj (»misli globalno, deluj lokalno«¹) govori, da je s spremembami treba začeti pri sebi in v svoji sosesčini, ter nam sporočajo, da moramo ob tem hkrati misliti tudi širše, globalno. A kaj sploh je sosesčina? Pojem zaznamujeta predvsem občutek pripadnosti lokalnemu okolju in povezanost med prebivalci na tem območju. Pogosto se sicer ta pripadnost veže na nek prepoznaven del mesta oziroma naselja, kot je trg, ulica ali stanovanjska soseska. A v bistvu gre za izrazito osebni občutek, ki ga ni možno zelo preprosto opredeliti, in ga je za povrhu, če govorimo o skupnih zadevah in pogledih na svoje lokalno okolje, nujno treba tudi uglasiti še z občutki in mnenji drugih, ki živijo v naši bližini.

Prvi korak na poti k izboljšavam v sosesčini je zato spoznavanje s slednjo in s sosedi. Ker nas danes večina več časa preživi na delu kot v sosesčini, v kateri živimo, imamo s poznavanjem svoje bližnje okolice in sosedov lahko nemalo težav. K temu nikakor ne pripomore niti dejstvo, da se pogosto po vsakdanjih opravkih odpravimo z avtomobilom.

Urbani sprehodi odpirajo priložnost za različne pogovore o razmerah v lokalnem okolju, o težavah, s katerimi se soočajo prebivalci in drugi uporabniki prostora, ter omogočajo tudi oblikovanje predlogov za ustvarjanje ga in za življenje prijetnejšega lokalnega okolja. Uveljavili so se ko za preprosto orodje za spoznavanje lokalnega okolja in za krepitev lokalne pripadnosti v mnogih delih sveta, tudi v Sloveniji. V Mariboru jih na primer pri svojem delovanju pogosto uporabljajo samoorganizirani četrtni zbori². Tam pa delujejo tudi Stopinje mesta³, ki skozi urbane sprehode spodbujajo povezovanje med mladimi domačini in popotniki.

V primeru načrtovanja šolskih poti urbani sprehod uporabljamo kot orodje za vključevanje mladih v raziskovanje razmer v lokalnem prometu⁴. Po

predhodni pripravi na sprehodu med pogovorom zbiramo mnenja o stanju ter tako analiziramo pogoje za hojo in kolesarjenje in prepoznavamo ovire za trajnostno mobilnost otrok, invalidov in starejših v lokalnem okolju. Rezultat pogovora sta zapis o stanju in zbirna karta problemov ter opažanj. Sprehodu sledi razprava v skupini, s pomočjo katere ugotovitve s terena povežemo z načrtom šolskih poti, vrišemo na načrt nevarna mesta in oblikujemo predloge rešitev. Tako smo analitične ugotovitve pripravili za predstavitev vrstnikom, staršem ter odgovornim na šoli in občini. Urbani sprehod je tako prispeval na izkušnjah osnovane in s terenskim ogledom ažurirane informacije o razmerah v prometu ter pogojih za peš hojo in kolesarjenje v šolo. Postal je tudi podlaga za spreminjanje razmer v prostoru.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Mlade lahko povabimo na zbirno mesto in se tam dogovorimo o podrobnostih izvedbe, ali pa se skupaj pripravimo na sprehod že pred odhodom na teren. V obeh primerih lahko dosežemo dobre učinke, ima pa vključevanje mladih v pripravo dodano vrednost ter ponuja več možnosti za vsebinsko vključevanje in pridobivanje novih izkušenj. Podoben učinek kot vključevanje v pripravo ima lahko nadaljevanje dela z mladimi po sprehodu.

Sprehod v skupini, ki se med seboj že pozna, je drugačen in ima določene prednosti pred sprehodom naključno zbranih mladih. Slednji zahteva nekoliko drugačno pripravo in bolj angažirano soudeležbo vodje in spremljevalcev.

Mlade povabimo na sprehod/izhodiščno točko s sporočilom (ustnim ali pisnim), ki vključuje:

- namen in cilje sprehoda – kaj bomo opazovali in spoznavali ter zakaj;
- kje bo sprehod potekal (opis ali karta trase);
- koliko časa bo trajal;
- kako naj se na sprehod pripravijo (kaj preberejo, poiščejo, preverijo);
- kako bodo sodelovali (kakšne bodo njihove naloge) in kakšno opremo za delo na sprehodu potrebujejo (papir, telefon, fotoaparati, knjige, slike ipd.);
- koga bomo srečali (v primeru gostov);
- kako ravnati v primeru slabega vremena;
- kaj jih čaka po sprehodu (predstavitve, poročila, vključevanje v reševanje drugih nalog idr.).

1 https://en.wikipedia.org/wiki/Think_globally_act_locally

2 <http://www.imz-maribor.org/>

3 <http://stopinjemesta.infopeka.org/>

4 <https://www.aktivnovsolo.si/urbani-sprehod-z-ucenci-osnovne-sole-lucija/>

UČNI IZIDI

Učni rezultati urbanega sprehoda so odvisni od vsebine, na katero se organizator osredotoči. Po sodelovanju na urbanem sprehodu mladi postanejo sposobni:

- prepoznati in opisati značilnosti pešcem prijaznega prostora – povedati, zakaj je odprt javni prostor primeren za hojo: je prijeten, varen in zanimiv,
- opredeliti, kaj vpliva in prispeva k občutku varnosti v prostoru, kateri so nevarni deli prostora in poti, ter zakaj je pot nevarna ali neprijetna, pojasniti, kako promet, aktivnosti in uporabniki v javnem prostoru prispevajo k privlačnosti in primernosti tega prostora za hojo,
- prepoznati, kako primerna in udobna je neka pot za starejše, starše z otroškimi vozički, invalide, slepe in slabovidne in druge ovirane osebe,
- razpravljati o pogojih za hojo in možnostih za njihovo izboljšanje,
- vzpostaviti stike s sosedi, lokalno skupnostjo in nevladnimi organizacijami,
- zasnovati urbani sprehod, namenjen raziskovanju trajnostne mobilnosti, urbane regeneracije ali kakšne druge aktualne teme s področja trajnostnega razvoja.

NAVODILA ZA IZVEDBO PO KORAKIH

1. SPREHOD S POGOVOROM

Sprehodi Jane's Walk niso kot drugi vodeni ogledi po, denimo, kulturni dediščini, temveč so to sprehodi s pogovorom o soseščini in načinih, kako ljudje mesta uporabljajo. Ponudite zanimive informacije in vztrajno spodbujajte udeležence, da delijo svoja mnenja in zgodbe. Uporabite prostor okrog sebe za ponazoritev in navdih. Dobra zamisel je skupno vodenje z nekaj sovodiči, saj s tem vključujete drugačne poglede na soseščino. Zelo pomembno je, da delujete kot prijazen gostitelj svoje skupine. Če ljudi ni preveč, lahko začnete s predstavitvijo vseh sodelujočih, s čimer in s tem vzpostavite bolj domače vzdušje. Kadar govorite, pazite, da je skupina čim bolj skupaj, predvsem zato, da ne zasedate pločnika in ne motite drugih pešcev. Poskrbite, da vas bodo udeleženci dobro slišali.

2. NAČRTUJTE POT

Natisnite zemljevid svoje soseščine oziroma soseščine, kjer boste vodili sprehod. Že zemljevidi slabše kakovosti, kot so avtokarte, zemljevidi najdi.si ali Googlovi zemljevidi bodo zadostovali. Razmislite, katere zgodbe, kraje in ljudi bi radi predstavili, ter si načrtajte pot. Šest do deset postaj bo ravno dovolj primernih za sprehod, ki traja približno uro in pol.

3. DAJTE PREDNOST PODROBNOSTIM

Sprehodi »Jane's Walk« poudarjajo in raziskujejo hodljivost ter odkrivajo potenciale soseščin. Zato ni pomembno, da pot pokriva veliko območje, temveč je bolje, da se osredotoči na predel, na katerem je lažje izpostaviti lokalne posebnosti, pomembne podrobnosti in zgodbe. Sprehode lahko razumemo kot način dela na terenu, s katerim odstiramo nove poglede na skupnost in območje, ki ga ljudje poznajo ali želijo bolje spoznati.

Vsebino sprehoda prilagodite mladim iz lokalnega okolja. Povprašajte jih, kje stanujejo in kaj je pri njih vzbudilo zanimanje za sprehod. Razmislite o vključevanju lokalnih mnenjskih vodij ali podjetnikov v sprehod. Pogovorite se z uličnim prodajalcem hrane, ki običajno zelo dobro pozna glavne ljudi, navade, vzorce in ritem ulice (koncept uličnega baleta po Jane Jacobs). Morda želite s sprehajalci vstopiti v kakšno trgovino, ali se celo srečati z lokalnim

politikom in ga povprašati o njegovih predstavah o soseški. Bližnjice in skrite podrobnosti so vedno dobra poteza, saj pri ljudeh vzbujajo občutek pripadnosti lokalnemu okolju. Poznavanje bližnjic, znanih samo prebivalcem soseščine, skritih poti in zakotnih uličic, jih bo navdalo z občutkom močne povezanosti s prostorom. Poskusite vzpostaviti čim boljše ravnotežje med hojo in pogovorom, torej med premikanjem med postajami in postanki. Veliko težje je dve uri stati pri miru kot hoditi. Posamezni udeleženci se bodo verjetno sami umaknili, če bodo namenjeni kam drugam, ali bodo potrebovali počitek. Če se to zgodi, ne bodite užaljeni.

4. ZABAVAJTE SE!

Rekviziti in performansi dajo sprehodu poseben ustvarjalni pridih. Naprosite udeležence, da preberejo del članka katerega od lokalnih piscev ali izrez iz dnevnega časopisa. Nekateri vodiči so znani po svoji domiselni in angažirajo igralce v kostumih za animacijo sprehajalcev po poti. Zgodovinske fotografije ali natisnjen material, ki ga lahko poiščete tudi na spletu, so prav tako zelo dobrodošli. Poskusite sprehod organizirati tako, da se začne in konča v bližini kavarne ali gostišča, saj se ljudje tako lažje povežejo ter nadaljujejo z druženjem. Povprašajte sodelujoče, če so že bili na krajih, kjer se ustavljate, kako je bilo, kako so bili oblečeni ipd. Osebne anekdote so vedno zabavne, in presenečeni boste, nad zanimivimi pripovedmi udeležencev.

5. SPOZNAJTE JANE JACOBS

Poznavanje dela Jane Jacobs ni pogoj za vodenje sprehoda, toda kljub temu vas želimo spodbuditi, z njenimi ključnimi idejami. Iskanje informacij vam je s kopico informacij na spletu, kakor in tudi s tem zbornikom močno olajšano. Mnogo njenih idej, v glavnem utemeljenih v delu Umiranje in življenje velikih ameriških mest (1961, v slovenskem prevodu 2009), je sčasoma postalo splošno znanih. V tej knjigi je interese lokalnega prebivalstva in pešcev postavila pred takrat vodilni načrtovalski pristop, ki se je osredotočal na avtomobile. Poudarjala je prednost obnove pred rušenjem starejših stavb in gradnjo novih, ter dokazovala nujno po zgoščanju mest namesto njihovega neskončnega širjenja navzven. Poučite se o zamislih Jane Jacobs ter jih na različne načine uporabite na sprehodu. Enega od sodelujočih prosite, naj bere iz knjige, opazujte »ulični balet«, razpravljajte o tem, kaj mešana raba pomeni v okolju, kjer se nahajate itd.

6. GOVORITE GLASNO ALI UPORABLJAJTE MIKROFON

Ne moremo zagotoviti mikrofonov ali megafonov za posamezne vodje sprehodov, vam pa priporočamo, da si priskrbite svojo opremo. Pri večjih skupinah, npr. 20 ali več ljudi, so lahko ojačevalci zvoka zelo koristni. Če mikrofona nimate, bodite med govorjenjem med, obrnjeni k ljudem. Kadar je na ulici hrupno, naprosite ljudi, da stopijo čim bolj skupaj in govorite čim glasneje. Udeležence lahko napotite na stopnice in jim govorite v logu amfiteatra. Ali pa stopite na kak višji predmet in jih nagovarjajte od zgoraj. Možnosti je veliko, zato se potrudite, da boste slišani. Ne bodite plahi ali zadržani, saj ste gostitelj; bolj ko boste udeležence spodbujali k sproščnemu pogovoru, toliko uspešnejši bo sprehod.

Tukaj je nekaj vprašanj, s katerimi si lahko pomagate pri načrtovanju poti:

- Kateri so pomembni prostori za srečevanje in druženje?
- Na katere predele svoje soseske ste najbolj ponosni?
- Kateri so pomembni zeleni predeli soseske?
- Katerih zanimivih bližnjic se lahko poslužite?
- So trgovine in dobrine dovolj dostopne?
- Kako je urejena prometna infrastruktura? Je mogoče in prijetno hoditi peš, se peljati po vsakdanjih opravkih s kolesom ali javnim prometom? Ali je infrastruktura prilagojena avtomobilskemu prometu?
- Ima katera od stavb v soseski nenavadne lastnosti ali posebnosti?
- Je bila katera od zgradb preurejena in se sedaj uporablja za drugačne namene?
- Kje v sosesčini se najbolj prijetno počutite?
- So v vaši sosesčini kakšni zgodovinsko pomembni kraji?
- Kje se ne počutite varno? Zakaj?
- Je morda kakšen kraj ali prostor, ki ga ne marate?
- Obstajajo stavbe ali predeli, kjer se mešajo trgovina, poslovni prostori in stanovanja?
- Kako se na ulicah stavbe povezujejo s pešci?
- Si za katere prostore želite, da bi se spremenili?
- O katerem pomembnem vprašanju ali problemu bi se bilo treba pogovarjati na sprehodu?

ORODJE 2:

INTERVJU, VPRAŠALNIK

Intervju je običajna metoda pridobivanja podatkov. Izbira intervjuja je nekoliko bolj smiselna, kadar nas zanimajo kvalitativni podatki, saj z intervjujem dosežemo manjše število ljudi kot z anketo, ki je sicer primernejša za pridobivanje kvantitativnih podatkov.

POZNA MO VEČ VRST INTERVJUJEV:

- STRUKTURIRANI INTERVJU: poteka po vnaprej pripravljenem vprašalniku; ta nam omogoča tudi določeno kvantitativno analizo, saj vsi intervjuvanci odgovarjajo na enaka vprašanja.

- POLSTRUKTURIRANI INTERVJU: poteka tako, da je del vprašalnika pripravljen, del vprašanj pa oblikujemo sproti; ta nam omogoča preplet pridobivanja kvalitativnih in kvantitativnih podatkov.

- NESTRUKTURIRAN INTERVJU: vprašanja oblikujemo sproti; ta način je dober predvsem, kadar problema, ki ga raziskujemo, še ne poznamo dovolj; tipično vprašanje v tem primeru je *zakaj* – z njim skušamo določeno temo, spremenljivke in povezave med njimi razumeti bolje.

NOVE OBLIKE INTERVJUJEV

Bližnjice niso vedno smiselne, so pa ekonomične; prav zato je smiselno v nekaterih primerih, ko ne gre za znanstveno delo, uporabiti nove tehnike intervjuvanja. Opisali bomo nekaj tehnik, z uporabo katerih lahko v kratkem času intervjuvate veliko ljudi, hkrati pa je sinteza intervjujev hitra in enostavna.

Vsem tem tehnikam je skupno, da se odvijajo v prostoru, kjer je veliko ljudi, in je mogoče na hitro govoriti z večjim številom. Pomanjkljivost je, da se z intervjuvanci ne moremo spuščati v bolj poglobljena ali osebna vprašanja, ker je prvič čas pogovora kratek,

drugič pa je lahko intervjuvancem neprijetno, če jih poslušajo drugi ljudje.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA MLADINSKO DELO?

Z intervjuji lažje ali bolje razumemo zgodbo. Strokovno bi temu rekli, da bolje razumemo kontekste, v katerih se specifične spremenljivke pojavljajo, kakor tudi in odnose med spremenljivkami. Še posebej, kadar je namen zbiranje kvalitativnih podatkov, torej v prvi vrsti dobiti odgovor na vprašanje *zakaj*. Ker je v mladinskem delu velikokrat predpogoj razumevanje kulture in subkulture mladih, so intervjuji dober način, ki nam pomaga to polje razumeti bolje.

Nove tehnike intervjuvanja v prostoru pa so dobre, ker omogočajo pridobivanje podatkov s strani specifične skupine, skupnosti, ki je povezana z nekim prostorom. Lahko gre za stanovalce določenega območja, lahko za uporabnike rolkarskega parka, itd. S tehniko intervjujev v prostoru lahko v kratkem času intervjuvamo množico ljudi, hkrati pa gre tudi za element obveščanja. Kadar na primer intervjuvamo sto ljudi pred lokalno trgovino o tem, kaj mislijo o prenovi parka in športnih igrišč za mlade, smo te ljudi prav tako vključili v proces prenove.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Najprej se z mladimi pogovorimo o cilju intervjujev, o tem kaj raziskujemo, kaj bi radi razumeli in čemu bodo služili z rezultati.

Nato pripravimo vprašalnik, ga testiramo na nekaj pilotnih intervjuvancih, ki so po značilnostih podobni skupini, ki jo želimo intervjuvati, vendar in niso sodelovali v procesu oblikovanja ciljev raziskave ali vprašalnikov.

Nato intervjuje izvedemo.

UČNI IZIDI

Z izvajanjem intervjujev mladi postanejo sposobni:

- načrtovati proučevanje rabe prostora in reševanje problemov v prostoru s pomočjo intervjujev;
- pridobivati in sintetizirati pridobljene podatke;
- sodelovati z anketiranci, sodelavci in vrstniki, ki so vključeni v proces intervjuvanja;
- oblikovati in izvesti intervju o različnih temah, usmerjen na različne ciljne skupine.

Za mlade so verjetno zanimive nove tehnike intervjuvanja v prostoru, saj omogočajo sicer manj zanesljiv, a hitrejši in bolj inovativen način pridobivanja podatkov. Tehniko lahko mladi uporabijo pri različnih projektih – tehniko intervjuvanja v prostoru uporabljajo tudi razni pristopi storitvenega oblikovanja in hitrega (podjetniškega) inoviranja.

KAJ VAM JE VŠEČ?

- urejenost
- hiter odziv upravnikov
- igrišče ||
- Ana Monro
- veliko strok
- gladek tlak
- lokacija (trgovine, AC, narava)

KAJ VAM NI VŠEČ?

- zgornji balkoni nimajo strehe
- ni LPP povezave s Šiško
- ponoči luči ne gorijo (osm. zunanji)
- ne upoštevajo režima v garaži
- slab odnos do skupnosti
- skozi rešetke na avte

PREDLOGI?

- označitev parkirnih mest v garaži
- navodila za zračenje stanovanj in kleti ||
- večkratno čiščenje blokov (domača živali) ||
- urtovi, zelene strehe, čebelnjaki
- plezalna stena
- skupnostni strop

NAVODILA ZA IZVEDBO PO KORAKIH

Intervjuji lahko trajajo nekaj minut ali več kot eno uro, odvisno od dolžine vprašalnika. Najpomembnejše vprašanje je, koga bomo intervjuvali, saj to vpliva na podatke, ki jih bomo dobili. Zato o tem razmišljamo pred izvajanjem intervjujev in poskrbimo, da so intervjuvanci dovolj naključni, torej raznoliki, in da predstavljajo populacijo, vendar je v takem primeru bolje uporabiti anketo. Druga možnost je, da intervjuvance izbiramo na podlagi določenih značilnosti v skladu s temo oziroma ciljem naše raziskave. Na primer, če je naš namen bolje razumeti mladinske organizacije, potem bomo intervjuvali zaposlene v teh organizacijah, prostovoljce, uporabnike njihovih storitev ipd.

Tehnično intervju najlažje izvedemo tako, da intervjuje zvočno posnamemo, nato pa izdelamo prepis. Za snemanje intervjuja potrebujemo snemalnik ali telefon. Večina sodobnih telefonov ima dovolj kvaliteten snemalnik za tovrstno snemanje. Nikakor pa ne smemo intervjuja posneti brez jasne privolitve intervjuvanca. Intervjuvancu moramo tudi pojasniti, zakaj bomo posnetek uporabili, ter ga moramo, če smo se za to dogovorili, kasneje tudi izbrisati. Ko imamo prepise intervjujev izdelane, lahko začnemo s sintezo. Če je namen z intervjuvanjem poglobljati znanje o določeni temi, oziroma dobiti nove podatke o določenem fenomenu, je smiselno sintezo opravljati sproti in jo uporabiti kot podlago za utemeljevanje naslednjih vprašalnikov. Slednje pride v poštev v primeru polstrukturiranih ali nestrukturiranih intervjujev. V primeru strukturiranih intervjujev pa je dobro opraviti nekaj intervjujev z intervjuvanci, ki niso sodelovali v intervjujih, nato pa narediti testno sintezo. V prvi vrsti je namen preizkusiti, ali intervjuvanci razumejo naša vprašanja tako, kot smo jih mi, in ali vprašalnik omogoča sintezo, s katero odgovarjamo na vprašanje, ki smo si ga zastavili. Torej, ali z intervjuji izvemo tisto, kar smo nameravali izvedeti.

Za intervjuje v prostoru imamo lahko stojnico, ki je opremljena z napisi, kaj sprašujemo, zakaj in kdo smo.

Stojnico postavimo na mesto, kjer je frekvenca ljudi velika, in kjer lahko pridemo v stik z raznolikimi skupinami ljudi, na primer pred lokalno trgovino. Mimoidoče moramo nagovarjati k intervjujem, zato je najbolje, da si vprašanja pripravimo vnaprej. Dober dan, bi se pogovarjali z menoj o prenovi »Titovega parka.«, na primer. Ne pozabite na vljudnost in prijaznost. Z neprijaznimi ljudmi se nihče ne pogovarja prav rad.

Odgovore je smiselno zapisati. Vprašalnike, v katere bomo vnašali odgovore, si pripravimo vnaprej. Če želimo, da ljudje vidijo mnenja drugih, je odgovore najlažje pisati na velik plakat tako, da so vidni tudi drugim.

Ne pozabite da mora biti intervju v prostoru kratek, vprašanja pa preprosta. Ljudje si redko vzamejo več kot minuto ali dve, zato mora biti vsako vaše vprašanje preprosto. Predlagamo, da število vprašanj omejite na tri.

KAJ VAM JE VŠEČ?

- urejenost ###I
- kiter odziv upravitkov ###III
- igrišče ###III
- fina Horror I
- veliko drek ## I
- gladek tlak III
- lokacija (opazna, K, ravna) ##I
- sosedi II
- dobra znanost ##I
- mir I
- dostopnost

KAJ VAM NI VŠEČ?

- zgornji balkoni nivojske strehe ##I
- ni LPP povezanje s šiško II
- poroča luči ne gorijo XX
- ne upoštevajo se parkirnina, razpisa v garaži
- slab odziv ob skupnih lastnini III
- kosi travne vrste na vrhu III
- malo mrač v bližnjih vrstah
- za hotela je to vrsta travnika

PREDLOGI?

- označitev parkirnih mest v garaži II
- navodila za zračenje stonovaj in kleti III
- večkratno izčrpanje blazin (domača živali)
- urtevni, zelene strome, izdelovalca
- pletalna stena III
- skupnostni vrtovi na drevih
- splošne v garaži
- čista čim hitreje I
- izdatki, zločinčarstva
- več igrišč

+

- vrba za opuščanje
- loža na poti v verandi
- vandalet II
- vloga v kleti
- poplava v garaži
- zvonci na delajev
- pasji iztrežki na igrišču
- neposredni odzivi se prave
- upravitnik
- majhni odzivi na balkonih
- odprti balkoni

-

PREDLOGI

- skupne smerice za zapiranje karkov II
- dodatna zunanja parkirišča
- nogostopno igrišče
- deski po travi za opuščanje po travi

ORODJE 3:

KARTIRANJE - ZBIRANJE PODATKOV O STANJU IN RABI PROSTORA NA KARTAH

Kartiranje je zbiranje podatkov in informacij o prostoru na kartah, je pa tudi način spoznavanja s prostorom in proučevanja razvojnih možnosti. Rezultat kartiranja so analitične karte in prikazi. V urejanju prostora je kartiranje del analize stanja, katere namen je, da nam pomaga pripraviti nove rešitve ter delovati tako, da upoštevamo stanje v prostoru, ga vključimo v nove rešitve in spreminjamo razmere na bolje. Pri tem upoštevamo tako fizično okolje, zgradbe in odprt prostor, infrastrukturo in rabo prostora, kot tudi naravne prvine, stanje okolja ter zgodovino, kulturno dediščino, spomine in zgodbe iz preteklosti. V analizo vključimo vse, kar je potrebno, da se pri načrtovanju ohranijo vrednote v prostoru, in vse kar lahko prispeva h kakovosti prostora in njegove rabe v prihodnosti. Kako in kaj analiziramo, je odločitev, ki jo sprejmemo glede na nalogo in prostor, v katerem načrtujemo.

Zbiranje podatkov (številke, slik, besed) in informacij (mnenja, stališča in izvedeni podatki) o stanju in rabi prostora na kartah je organiziran proces. Bolj ko so podatki in informacije kakovostni, natančni in vsestranski, boljša podlaga za oceno stanja in iskanje rešitev so. Vključevanje prebivalcev in uporabnikov prostora omogoča zajem podatkov in informacij, ki drugače načrtovalcem niso nujno dostopni, lahko pa tudi bistveno izboljša izhodišča za načrtovanje in možnosti, da bodo rezultati načrtovanja zares kvalitetni.

Kartiranje stanja v prostoru je vsestransko uporabno orodje za vključevanje mladih v urejanje prostora. Deluje lahko kot enkratna samostojna naloga in se ustavi pri oceni stanja v prostoru, ali pa kot del širšega načrtovalskega procesa, ki vodi k ustvarjanju novih rešitev.

ZAKAJ JE TO ORODJE DOBRO ZA MLADINSKO DELO?

Kartiranje omogoča aktivno udeležbo mladih v procesu analize stanja (raziskovanje in spoznavanje okolja) ter urejanja (načrtovanja in upravljanja) lokalnega prostora. Mladi lahko s podatki in informacijami o prostoru obogatijo načrtovalska izhodišča in prispevajo tudi k boljšemu upoštevanju njihovih potreb ter pričakovanj v urejanju prostora.

Pri urejanju prostora je zgodnje vključevanje uporabnikov prepoznano kot ključno za legitimnost rešitev, poistovetenje uporabnikov z rešitvami ter tudi njihovo motivacijo za sodelovanje pri upravljanju prostora.

Mladi pa lahko zbirajo in kartirajo različne podatke in informacije tudi v okviru drugih nalog, pri čemer se osredotočajo na stanja, pojave in dejavnosti v prostoru, pa tudi na mnenja in ideje. Izdelajo lahko karto zgodovinsko pomembnih točk, veselih prizorišč, grdih razgledov, predlogov za nove ozelenitve ulic, novih glasbenih prizorišč ali predlogov za postavitev novih pitnikov, iščejo lahko prostorske možnosti za to, da se v mestu uredi prostor za mlade, ali da organizirajo razstavo slik v mestnih izložbah ipd.

Pri pripravi načrtov šolskih poti vključimo mlade v analizo stanja kot dobre poznavalce in opazovalce lokalnih razmer, ter kot sodelavce v načrtovalskem procesu. Analitične karte, ki jih soustvarijo, so izhodišče za načrtovalske rešitve, ki so rezultat procesa. Za pripravo načrta potrebujemo podatke in informacije, ki lahko vplivajo na organizacijo in izvajanje aktivne hoje otrok v šolo in trajnostnega prihoda učiteljev na

delo. Zanima nas kje v naselju so peš in kolesarske poti, kakor tudi kakšne so te poti, kako so povezane med seboj in kako varne, kje prečkajo avtomobilske ceste, kako prijetne so za samostojno hojo otrok v šolo, kako strme so in kako so vzdrževane, kje so avtobusne postaje, kje postaje Pešbusa in Bicivlaka, kje so parkirišča za učitelje, kje se ustavljajo avtomobili, ki pripeljejo otroke v šolo. Zanima nas prav tako, kakšna je peš razdalja med šolo in avtobusno postajo, med šolo in domovi šolarjev. Nekatere od podatkov pridobimo s strani občine in policije, druge z obdelavo podatkov, veliko pomembnih podatkov pa zberemo tudi v sodelovanju s šolarji, ki z nami delijo podatke in informacije o stanju in rabi prostora ter o drugih opažanjih o prostoru in prometu.

Pri tem se zavedamo, da je mobilnost mladih odvisna od odraslih. Čeprav si že mlajši šolarji zelo želijo samostojno in aktivno hoditi v šolo, so odrasli pogosto preveč zaščitniški in premalo zavzeti za to, da bi omogočili vse potrebno za hojo, kolesarjenje ali hojo v šolo z rolko ali skirojem. Vključevanje mladih v načrtovanje šolskih poti in hodljivega lokalnega okolja ter trajnostne mobilnosti močno poveča možnosti, da se razmere v prostoru spremenijo v dobro aktivne in trajnostne mobilnosti za vse. S kartiranjem podatkov in informacij mladi v proces načrtovanja prispevajo vsebine, ki sicer lahko ostanejo spregledane. Govorijo o občutkih v prometu, zadržkih pri rabi določenega prostora, odnosu voznikov do otrok pešcev, pomanjkanju sence na peš poteh, slabo usklajenih urnikih avtobusov ipd. Pri tem pa brez težav in pogosto samoiniciativno razmišljajo tudi o drugih udeležencih v prometu in se nikoli ne omejijo zgolj na svoje potrebe in pričakovanja.

Analiziranje stanja v prostoru z zbiranjem različnih podatkov in informacij na kartah je vsestransko uporabno orodje tako za vključevanje mladih v načrtovanje šolskih poti in okolice šole, kot tudi za raziskovanje lokalnega okolja ter spoznavanje z načrtovalskimi procesi in cilji trajnostnega razvoja. Mladi lahko s kartiranjem raziskujejo lokalno fizično, družbeno in naravno okolje, beležijo lahko pojave in dejavnosti ter hkrati razvijajo veščine grafičnega in ustnega izražanja, sodelovanja ter ustvarjanja novega znanja in rešitev.

KAKO VKLJUČITI MLADE?

Način vključevanja mladih je odvisen od naloge (cilji in vsebina), prostora, tehničnih pogojev in števila udeležencev.

Mladim lahko razdelimo delo tako, da z njihovim prispevkom izdelamo različne zbirke in analitične prikaze, ali pa celotni skupini dodelimo enako nalogo in tako pridobimo širši vpogled v vsebino. V obeh primerih je zbiranje podatkov izhodišče za razpravo o tem, kako stanje, ki ga predstavljajo zbrani podatki, vpliva na rabo in urejanje prostora. V prvem primeru združujemo podatke, ki smo jih zbrali, in sestavljamo oceno stanja, v drugem pa jih primerjamo in oceno stanja poglobljamo. Oba načina sta lahko samostojna vaja, ali pa del vključevanja mladih v urejanje in ustvarjanje prostora.

V nadaljevanju podajamo priporočila za izvedbo kartiranja s pomočjo predhodno pripravljenih delovnih kart, ki ne zahtevajo nujno sodelovanja prostorskega načrtovalca, in ne predvidevajo rabe računalnikov in spleta ter so preprosto izvedljive.

PRIPRAVA

Izvedba zahteva predhodno pripravo naloge (namen in cilji, vsebine), kartografskih podlag in določitev pogojev izvedbe dela na terenu. Nalogo opredelimo glede na:

- možnosti (čas, tehnika, sredstva, število mladih);
- morebitne druge cilje mladinske dejavnosti v skupnosti (kakšni so cilji in načrti delovanja mladih v lokalni skupnosti in okolju).

Pri določitvi območja skrbimo, da nam velikost prostora omogoča, da lahko nalogo izvedemo v načrtovanem času. Mladinski delavec ali učitelj naj zato območje prehodi po dolgem in počez ter izvedljivost preveri tudi sam.

Priporoča se, da enkratno zbiranje podatkov ne traja več kot eno uro, skupaj z uvodom in razpravo pa največ dve uri. Obseg in vsebino kartiranja ter učinke učenja lahko razširimo s ponovitvami dela ali s procesom, ki vodi v ustvarjanje izhodišč za načrtovanje in ustvarjanje prostora, zaradi česar moramo kartirati več vsebin (vrst podatkov in informacij).

Naloga določa, zakaj in kako nas stanje v določenem prostoru zanima, in nas usmerja k temu, katere vsebine (podatki, informacije) nas zanimajo. Stremimo za tem, da nas kartiranje vodi v smislen obseg analiz. Večje število vsebin in vrst podatkov ter informacij ni nujno boljši pristop.

KARTOGRAFSKA PODLAGA - DELOVNE KARTE

Zajem podatkov izvedemo z analognimi kartografskimi podlagami. Predhodno si pripravimo podlage v grafiki in merilu, ki omogočata mladim orientacijo v prostoru in vnos podatkov na karto. Cilj je zagotoviti podlago, na kateri lahko mladi na terenu brez težav označijo lokacijo zajetega podatka z grafičnim znakom, točko ali črto. Velikost karte mora biti praktična, največ format A3; zagotovimo pa tudi trdo podlago, na katero se lahko karto s ščipalko pritrdi.

Pred začetkom določimo še uporabo znakov in tehnik kartiranja. Točke, črte, območja, grafični znaki in številke pomagajo v prostoru označiti podatke in informacije. Legenda pojasnjuje pomen teh znakov na karti. V primeru zbiranja dodatnega gradiva in informacij s terena se na karti označi tudi lokacijo tega zajema: fotografija, posnetek pogovora, listi rastlin, zapis o vonju ali glasbi, uporabnikih v prostoru.

Število vsebin in vrst podatkov prilagodimo potrebam naloge, obsegu prostora in številu mladih. Če je območje veliko, moramo včasih razdeliti prostor na obvladljivo število manjših enot. V tem primeru pripravimo kartografske podlage za vsako od njih. Če je sodelujočih veliko, jih lahko organiziramo v manjše skupine (največ tri).

O vsebinah in podatkih, ki jih bodo mladi zbirali, se lahko dogovorimo z njimi pred začetkom dela. Vzelo nam bo nekaj časa, ampak bo koristno za motivacijo, in še pomembneje - vključevalo bo tudi njihovo prehodno znanje in tehnične možnosti (fotografija).

Podatke in informacije lahko zbiramo v prostoru ali tudi iz virov (desktop research).

V primeru slabega vremena potrebujemo možnost dela v notranjih prostorih.

Če želimo podatke obdelati in predstavljati tudi digitalno, potrebujemo za to prostor in opremo. Če nimamo dovolj računalnikov za vse sodelujoče, poskrbimo pri digitalizaciji za enakopravne možnosti vseh udeležencev, ali pa raje ostanemo pri analogni tehniki.

UČNI IZIDI

S pomočjo vaj iz kartiranja mladi postanejo sposobni:

- razpravljati o možnostih raziskovanja fizičnega, družbenega in naravnega okolja,
- pojasniti razliko med podatki in informacijami o prostoru,
- opazovati, zbirati in urejati podatke in informacije o prostoru ter jih prenašati na zemljevide in razvijati prostorsko pismenost,
- opisati razmerje med podatki in informacijami v prostoru in reševati probleme v zvezi s prostorskim načrtovanjem; pojasniti kontekst, v katerem je bila izvedena analiza v procesu prostorskega načrtovanja,
- pojasniti razmerje med stanjem v prostoru ter spremembami in posegi v prostor,
- izraziti lastne ideje z grafičnim jezikom z uporabo analognih in digitalnih zemljevidov ter tehnik za predstavitev lastnega znanja o stanju prostora,
- organizirati in izvesti analitično zbiranje podatkov za določen namen – opredeliti, kateri podatki in informacije so lahko koristni ter prepoznati čas in število oseb, ki jih bodo zbirali kot dejavnike, ki bistveno vplivajo na sam proces zbiranja,
- na podlagi lastne izkušnje sodelovanja pri kartiranju izvesti podobno nalogo, osredotočeno na različne teme.

1-1500

NAVODILA ZA IZVEDBO PO KORAKIH

1. Z mladimi se dobimo v prostoru. Slednje prihrani čas in nas takoj prestavi v delovno okolje.
2. Predstavimo nalogo in predlagamo vsebine za kartiranje. Glede na njihov odziv se natančno dogovorimo, kaj bomo kartirali in kako.
3. Dogovorimo se, kdo bo prevzel katero od vsebin.
4. Razdelimo karte in natančno pojasnimo proces dela, kako se podatke beleži na karto, predstavimo legendo in preverimo, če se mladi znajo na karti orientirati (razumejo kje v prostoru se nahajajo, kje se bodo gibali in kam se bodo vrnili) ter razumejo, kako označiti videno na karti.
5. Pojasnimo osnovna pravila dela na terenu; vedenje med zbiranjem podatkov (vljudnost, obzirnost pri zajemanju občutljivih podatkov, obvezno fotografiranje).
6. Dogovorimo se o tem, kdaj naj se delo zaključi, kje se dobimo in kaj bo sledilo.
7. Pojasnimo, kje in kako smo dosegljivi, če bi nas mladi potrebovali med delom.
8. Ob povratku na zbirno mesto poskrbimo za kratko pavzo (pet minut) in osvežitev (sanitarije, voda).
9. Preostanek časa namenimo predstavitvi njihovih ugotovitev in razpravi. Poskrbimo, da besedo dobijo vsi, in da povezujemo ugotovitve z nalogo, ki smo si jo zadali na začetku. Če imamo možnost, lahko zbiramo ključne ugotovitve na velik list papirja ali pisalno tablo. Če imamo možnost nadaljevati delo, lahko z dodatnimi mapiranjem in obdelavo podatkov izboljšamo in dopolnimo analitične karte ter ugotovitve predstavimo tudi drugim.

Prostorski načrtovalci želimo biti običajno zelo učinkoviti, zato smer in naravo zajema podatkov in informacij, ki jih mapiramo z mladimi, načrtamo precej natančno. Poskrbimo tudi, da je kartiranje v skladu z načrtovalsko nalogo in izzivom, ki ga rešujemo. Načrtovanje šolskih poti običajno opravimo z enkratno

nalogo in kombinacijo vsebin; pri prilagajanju na podnebne spremembe ali ustvarjanju prostora pa so dobrodošle ponovitve, ki omogočajo poglobljanje vedenja in vključevanje večjega nabora vsebin (npr. evidentiramo vroče točke, zelene površine, zidove in ograje, ki jih lahko ozelenimo, lokacije za nova drevesa ipd. ter ukrepe za prilagajanje na podnebne spremembe oblikujemo postopoma).

Mladinski delavci in učitelji pa lahko kratke vaje iz kartiranja, enkratne ali ponavljajoče se, izvajajo mnogo bolj odprto. Tako mlade vključijo mlade v opazovanje značilnosti prostora in v dokumentiranje stanja, kakor tudi organizirajo poročanje in razprave o razmerah v prostoru in okolju ter o možnih spremembah, nadgradnji ureditev, novih ureditvah ipd.

KAKO OCENITI, ALI SO MLADI UČENCI USVOJILI UČNE IZIDE?

Ta priročnik želi biti uporabno orodje za sodobno, v kompetence usmerjeno poučevanje o trajnostnem razvoju, zato smo v prejšnjih poglavjih ponudili podroben opis in učne izide inovativnih orodij za neformalno učenje, ki so jih razvile naše partnerske organizacije. V tem poglavju pa predstavljamo preproste metode vrednotenja doseženih učnih izidov. Te metode ponujamo učiteljem in ljudem, ki delajo z mladimi, predvsem kot opomnik in navdih, kajti prepričani smo, da nekatere predlagane metode zagotovo tudi sami že pogosto uporabljajo pri svojem delu v šolah in izven njih.

Spomnimo se, zakaj je pomembno učenje usmerjeno na kompetence in katere so ključne kompetence. Evropski referenčni okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje, revidiran leta 2018, je s Priporočilom Sveta Evropske unije o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje¹ opredelil osem ključnih kompetenc, potrebnih za osebno izpolnitev, zdrav in trajnosten način življenja, zaposljivost, aktivno državljanstvo in socialno vključevanje:

- pismenost
- večjezičnost
- matematična, naravoslovna in inženirska kompetenca
- digitalna in tehniška kompetenca
- osebna in družbena kompetenca ter zmožnost pridobivanja novih kompetenc
- aktivno državljanstvo
- podjetnostna kompetenca
- kulturna zavest in izražanje.

Kompetence pomenijo dokazano zmožnost uporabe znanja, spretnosti in osebne, socialne in/ali metodološke

zmožnosti v delovnem ali študijskem okolju ter v strokovnem in osebnem razvoju. »Ključne kompetence so sklop znanja, spretnosti in naravnosti, ki jih vsakdo potrebuje za osebno izpolnitev in razvoj, zaposljivost, socialno vključenost in aktivno državljanstvo.«²

Opise ključnih kompetenc lahko prevedemo v učne izide, če jih dopolnimo z ustreznimi orodji za ocenjevanje in vrednotenje razvoja kompetenc. To pomeni, da so učni izidi izjave, ki opisujejo tisto, kar mora učenec vedeti, razumeti in/ali biti sposoben pokazati po zaključku učnega programa – procesa, in so najpogosteje izraženi kot znanje, spretnosti ali stališča³. Za ocenjevanje in vrednotenje izidov učenja predlagamo naslednje metode.

ZNANJE: PREIZKUSI ZNANJA, ESEJI, GOVORI, SAMOLEPILNI LISTIČI

Če želite oceniti, koliko znanja so vaši učenci usvojili po tem, ko so bili na primer vključeni v organizacijo sejma menjave, kartiranje stanja ali simulacijo konference o podnebnih spremembah, naj rešijo **kratek preizkus znanja**. Seveda pa je pogoj za tako preverjanje, da pred samo praktično uporabo orodja za neformalno učenje, izvedbo izobraževalne naloge, mladim predstavite naslovno temo z uvodnim predavanjem ali z njimi razpravljajte o temi, ki jo obravnava določeno orodje – na primer zmanjševanje odpadkov, aktivna mobilnost ali podnebne spremembe.

1 Priporočilo o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

2 <https://education.ec.europa.eu/sl/priporocilo-sveta-o-kljucnih-kompetencah-za-vsezivljenjsko-ucenje>

3 https://bracket.erasmus.site/wp-content/uploads/2019/10/Definition-of-learning-outcomes_SI.pdf

Predlagamo, da preizkus znanja, povezan z našimi orodji, ni preveč zapleten. Z njim preverite predvsem usvojenost najpomembnejših dejstev o določeni temi, predstavljeni v priročniku, saj je vaš cilj pridobiti zanimanje mladih, jih ozavestiti in spodbuditi k delovanju v korist trajnostnega razvoja.

Da bo preizkus znanja zabavnejši in kar najbolj interaktiven, ga lahko pripravite v obliki kviza. Za izdelavo kviza lahko uporabite platformo Kahoot!, ki smo jo opisali, ko smo govorili o izvedbi kviza o podnebnih spremembah. Obstajajo pa tudi Googlovi obrazci⁴. Mlade udeležence z najboljšimi rezultati lahko tudi na simboličen način nagradite.⁵

Mladim lahko date tudi nalogo, da napišejo **esej**, ali pa da pripravijo **kratek triminutni govorni nastop**, s katerim bodo prepričali bralca/poslušalca o tem, zakaj se je pomembno boriti proti podnebnim spremembam, ali zakaj sta pomembna trajnostna mobilnost in ponovna uporaba izdelkov.

Če želite mlade pripraviti na izvedbo posamezne naloge ali korakov, povezanih s samo organizacijo, na primer sejma menjave, jih lahko razdelite v skupine in jim razdelite samolepljive lističe s koraki, ki jih morajo razporediti v pravilnem vrstnem redu na večjem papirju (*flipchart* papir ali šelešamer).

STALIŠČA/VREDNOTE: SAMOLEPILNI LISTIČI OB RAZPRAVI, SAMOOCENJEVALNI VPRAŠALNIKI

Da bi ocenili, ali so mladi po sodelovanju pri izvajanju katerega od orodij iz priročnika usvojili nova stališča in ozavestili vrednote, oziroma koliko so pripravljene spremeniti svoje vedenje, da bo v prihodnosti bolj trajnostno naravnano, predlagamo naslednjo preprosto metodo.

Učitelj ali oseba, ki dela z mladimi, naj mlade posede v krog in jim razdeli samolepilne lističe in pisala. Naloga

⁴ Navodila in nasvete za izdelavo kviza z Google Form najdete na: <https://support.google.com/docs/answer/7032287?hl=en>

⁵ Učitelj lahko prek brezplačnega spletnega orodja Canva izdela diplomo: <https://cutt.ly/YYlyR06>, oseba, ki dela z mladimi pa lahko glede na zmožnosti sredstva za simbolična darila za najboljše tri rezultate na kvizu znanja načrtuje/realizira v okviru proračuna projekta.

učencev je lahko, da napišejo, kakšna stališča so zavzeli po uvodnem predavanju, ali razpravi o temi, oziroma po izvedbi naloge in sodelovanju pri preizkušanju posameznega orodja iz priročnika. Na primer:

- »Ni mi nerodno nositi oblek iz druge roke (*second hand* oblačila)«,

- »Menim, da pot, po kateri smo danes hodili, ni dostopna invalidom ali materam z vozički«,

- »Prepričan sem o številnih prednostih hoje v primerjavi z vožnjo z avtomobilom«,

- »Menim, da so podnebne spremembe nevarne za človeštvo«.

Ko mladi napišejo svoja stališča na samolepilne lističe, jih lahko nalepijo na površino, ki je vidna in dostopna vsem (na primer tabla ali papir iz bloka *flipchart*). Ko vsi prilepijo svoja stališča, lahko izvedete razpravo o stališčih. Učitelj ali izobraževalec lahko »sproži plaz« tako, da sam nalepi svoje stališče in mladim razloži, kako je zavzel tako stališče, oziroma kaj se je spremenilo v njegovem pogledu na svet zdaj, in kaj bo spremenil v svojem obnašanju v prihodnosti.

Mladim lahko vedno ponudimo tudi **samoocenjevalne vprašalnike**, v katerih bodo stališča/vrednote ponujena v okviru vprašanja z vnaprej ponujenimi odgovori (npr. vprašanje »Pripravljen sem nositi *second hand* oblačila«; je možno izbrati odgovore na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam/ne velja zame) do 5 (popolnoma se strinjam/velja zame).

SPRETNOSTI - ORGANIZACIJA IN IZVEDBA METOD IZ PRIROČNIKA

Najpreprostejši način za ocenjevanje pridobljenih veščin, povezanih z organizacijo in izvajanjem/sodelovanjem pri izvedbi, na primer intervjuja ali menjalnega sejma, je vključitev mladih v načrtovanje in izvajanje teh metod. Ne pozabite, da morate mladim ves čas nuditi podporo, saj je organizacija izvajanja orodij relativno zapletena tudi za odrasle.

Upamo, da smo vam s tem priročnikom predstavili zanimiva orodja za razvoj znanja, spretnosti in veščin s področja trajnostnega razvoja, ter tako pomagali prispevati k razvoju državljskih, osebnostnih in socialnih kompetenc vaših mladih učencev. Na voljo smo vam za vso podporo glede predstavljenih orodij!

je neprofitno društvo, ki si prizadeva za varstvo okolja in naravnih virov ter za družbeno pravičnost. Zelena Istra že več kot 20 let aktivno sodeluje pri izgradnji demokratične, solidarne in okoljsko odgovorne trajnostne družbe. Med ključnimi cilji Zelene Istre sta trajnostni razvoj in okoljska demokracija. Zelena Istra je znana po številnih akcijah in izobraževanjih, povezanih z ločenim zbiranjem, zmanjševanjem in recikliranjem odpadkov, ter po Zelenem telefonu, storitvi za podporo občanom pri reševanju okoljskih problemov. Uvaja inovativne prakse, katerih cilj je vzpostavitev odporne skupnosti – od leta 2021 vodi skupnostni vrt na Gregovici ter Delavnico in popravljalnico Re-Geppetto, prvi repair cafe¹, ki ga je ustanovila civilnodružbena organizacija na Hrvaškem. Podprla in vodila je akcije proti gradnji termoelektrarne na oglje Plomin C, proti raziskovanju in izkoriščanju ogljikovodika v Jadranskem morju („S.O.S. za Jadran“) in proti privatizaciji avtocest („Ne damo naše avtoceste“). Spodbuja sodelovanje javnosti v procesih odločanja, zagovarja sodelovalno oziroma participatorno upravljanje javnih dobrin in storitev. Zelena Istra je soustanoviteljica Družbenega centra Rojc, predstavnica Zelene Istre pa je od leta 2008 predsednica Koordinacije Družbenega centra Rojc, ki ga sestavljajo trije predstavniki mesta Pula in trije predstavniki društev, ki delujejo v centru Rojc. Zelena Istra sodeluje v dveh partnerskih svetih mesta Pula, in sicer za Strategijo razvoja urbanega področja Pula ter za izdelavo Razvojnega načrta mesta Pula 2021–2030.

www.zelena-istra.hr

¹ **Repair cafe** je kraj, kjer se ljudje zbirajo, da bi skupaj popravili stvari.

IPOP – INŠTITUT ZA POLITIKE PROSTORA

je nevladna, raziskovalna in svetovalna organizacija, ustanovljena leta 2006. IPOP podpira skupnosti na poti do trajnostnega urbanega razvoja, navdihuje druge in sodeluje v širšem gibanju, ki spreminja svet s spremembami v lokalnem okolju. IPOP se osredotoča na štiri področja: trajnostna mobilnost, krepitev skupnosti, podpora upravljanju urbanega okolja, odporna mesta. Udeležba javnosti je IPOP-ovo vodilo in temeljni pristop pri izvajanju projektov in programov. IPOP že od leta 2010 sistematično deluje tudi na področju neformalnega izobraževanja za sodelovanje v trajnostnem razvoju in urejanju prostora. IPOP je razvil in v praksi preizkusil program tematskih delavnic za osnovne šole ter pripravil Priročnik za učitelje z zbirko vaj iz urejanja prostora (2010). IPOP je izdal tudi priročnik o trajnostnem urejanju prostora (2018) ter izvedel na to temo vrsto tematskih seminarjev za predstavnike nevladnih organizacij in druge zainteresirane (2021/2022). IPOP je od leta 2009 nacionalna URBACT točka, URBACT je evropski program za izmenjavo in učenje, ki podpira trajnostni razvoj mest. IPOP tako prek URBACT-a sodeluje z urbanističnimi strokovnjaki, mestnimi oblastmi, izvoljenimi predstavniki in civilno družbo v Sloveniji ter širše. IPOP je vzpostavil nacionalno mrežo nevladnih organizacij na področju urbanega in prostorskega razvoja – Mreža za prostor, ki jo od leta 2009 tudi koordinira in v njenem okviru izvaja Podnebni program Mreže za prostor. IPOP od leta 2015 s podporo Ministrstva za zdravje izvaja program Aktivno v šolo in zdravo mesto, s katerim spodbuja aktivno potovanje otrok v šolo in načrtovanje zdravju prijaznih mest. Prizadevanja IPOP-a za skupno dobro je prepoznalo slovensko Ministrstvo za okolje in prostor, in IPOP-u podelilo status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu varstva okolja (2014) in urejanja prostora (2019). Od leta 2008 je IPOP registriran kot raziskovalna organizacija pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

www.ipop.si

IPOP Inštitut
za politike prostora
Institute
for Spatial Policies

LEGAMBIENTE

je nevladna organizacija, ki jo je ustanovila skupina posameznikov, ki so se med seboj povezali, da bi izboljšali razmere in zaščitili okolje. **Legambiente Lombardia** svoje dejavnosti izvaja na regionalni ravni v sodelovanju s 85 lokalnimi skupinami in 4.400 člani. Legambiente je združenje, ki je najbolj znano po svojih kampanjah: *Goletta dei Laghi*, analizi “zdravja” oziroma stanja italijanskih jezer in jezerskih ekosistemov s ciljem spodbujanja ohranitve obale; *Mal'aria*, kampanji, ki je v svojih začetkih uporabljala bele rjuhe za razkrivanje onesnaženosti s smogom, in se ukvarjala s problemi prometnega stresa, onesnaženja s hrupom in pešcem neprijaznih mest; *Stopthefever*, ki spodbuja ukrepe za zmanjšanje izpustov, ki lahko spremenijo podnebje. Organizacija spodbuja pobude proti porabi tal v korist ohranjanja naravnih virov. Prednostne naloge Legambientea so problemi, povezani z okoljem in urbano degradacijo, energetiko, razvojem obnovljivih virov energije in povezanostjo gospodarstva in okolja. Legambiente od leta 2008 razvija posebne akcije in kampanje o podnebnih spremembah, kot so *Marcia per il Clima* v Milanu, *Ecolife* ali *Viviconstile* za ozaveščanje in vključevanje državljanov. Vsako leto se najmanj 5.000 mladih vključi v kampanje združenja Legambiente, kot sta *Festa dell'Albero* (Praznik dreves) in *Clean up the world* (*Očistimo svet*), ter v izobraževalne dejavnosti v Lombardiji.

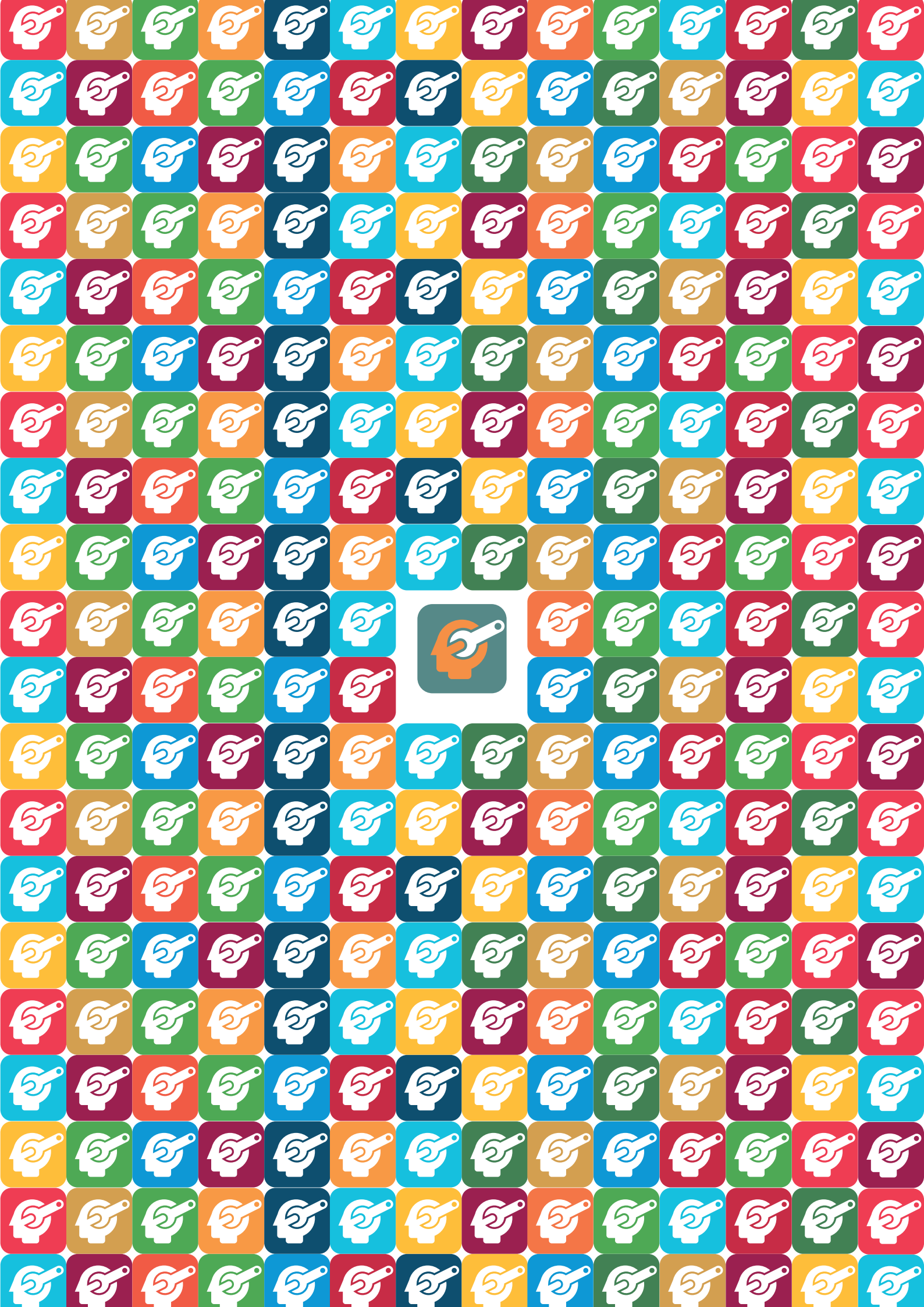
www.legambientelombardia.it

LEGAMBIENTE

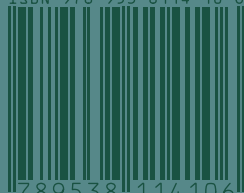

Projektna skupina na mednarodnem sestanku v Družbenem centru Rojc, v Puli 15. julija 2021.

ISBN 978-953-8114-10-6

9 789538 114106